Sanoma Yhtymä
toimintakertomus
1989

Päivälehteä kustantamaan vuonna 1889 perustetun, Helsingin Suomalainen Sanomalehtiosakeyhtiön nimellä toimintansa aloittaneen Sanoma Osakeyhtiön toimialana on yhtiöjärjestyksen mukaan sanoma- ja aikakauslehtien sekä muiden julkaisujen kustantaminen ja muu tiedonvälitys, kirjapainotoiminnan sekä muun edelliseen liittyvän teollisen ja kaupallisen toiminnan harjoittaminen.

Sisällys

Sanoma Yhtymän organisaatio 2
Hallitus ja tilintarkastajat 3
Uudelle vuosisadalle 4
Hallituksen toimintakertomus 6
Sanoma Yhtymän avainlukuja 19
Sanoma Yhtymän tulos prosentteina liikevaihdosta 20
Sanoma Yhtymän tuloslaskelma 21
Sanoma Yhtymän tase 22
Sanoma Yhtymän liitetiedot 24
Lisätietoja Sanoma Yhtymän tuloslaskelman ja taseen eriin 26
Sanoma Osakeyhtiön tuloslaskelma 27
Sanoma Osakeyhtiön tase 28
Sanoma Osakeyhtiön liitetiedot 30
Sanoma Yhtymän ja Sanoma Osakeyhtiön rahoituslaskelmat . . . 32
Sanoma Osakeyhtiön maksamat palkat ja sosiaalikulut 34
Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä 35
Tilintarkastuskertomus 36
Lehtien levikit 37
Henkilöstö 38
Katse 90-luvulle 41
Luottamushenkilöstö 44
Henkilöstörahasto 48
Johtajisto 49
Katsaus juhlavuoden tapahtumiin 50
Osoitteet 60

Sanoma Yhtymän organisaatio 1. 1. 1990

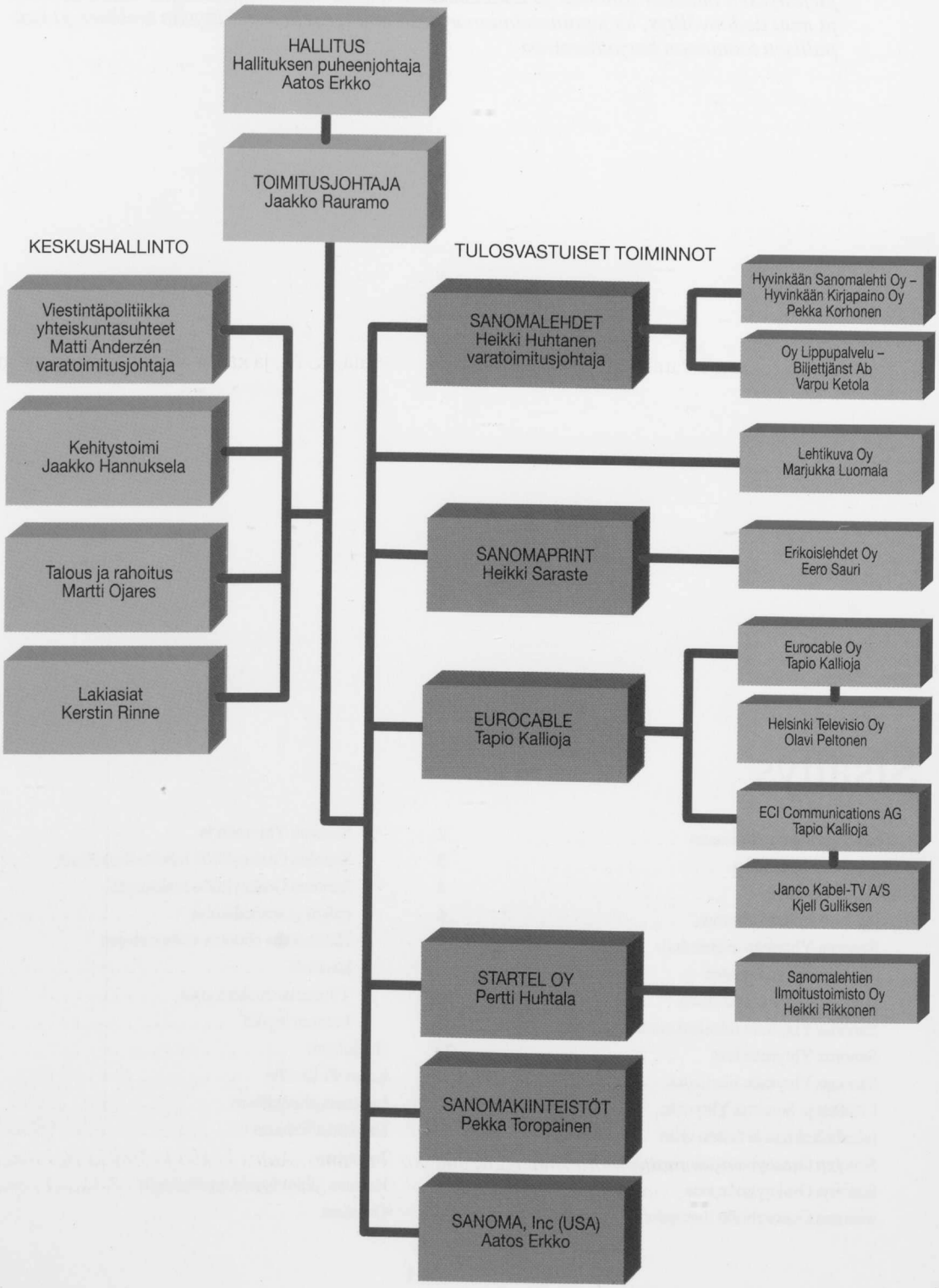

Hallitus ja tilintarkastajat

Aatos Erkko, puheenjohtaja	toimikausi päättyy	1990
Heikki Tikkanen, varapuheenjohtaja		1992
Aarne Castrén		1991
Teo Mertanen		1990
Väinö J. Nurmimaa		1991
Jaakko Rauramo		1992
Patricia Seppälä		1991

Erovuorossa ovat hallituksen puheenjohtaja Aatos Erkko ja jäsen Teo Mertanen.

Tilintarkastajina ovat toimineet kauppat.lis. Aimo Autio, KHT, ja kauppat.maist. Antti Helenius, KHT, sekä varalla kauppat.maist. Johanna Perälä, KHT, ja kauppat.maist. Aunus Salmi, KHT.

Sanoma Yhtymän johtajisto

Istumassa vasemmalta Matti Anderzén, Jaakko Rauramo, Aatos Erkko ja Heikki Huhtanen. Seisomassa vasemmalta Tapio Kallioja, Martti Ojares, Jaakko Hannuksela, Pekka Toropainen, Pertti Huhtala, Heikki Saraste ja Kerstin Rinne.

Uudelle vuosisadalle

100-vuotisjuhlavuosi on ohi, mutta edessä ei ole arki, vaan jännittävä ja mielenkiintoinen tulevaisuus. Toivomme, että juhlavuosi on antanut virikkeitä ja hyvää mieltä sekä uusia näkökulmia tulevaisuuden haasteisiin.

Vuoden 1989 aikana tapahtunut yllättävä ja dramaattinen kehitys Euroopassa palautti mieleen Päivälehden syntyajat. Myös sata vuotta sitten tiedonvälitys oli keskeisessä asemassa. Silloin tavoiteltiin demokratiaa, vapautta ja kansallisia arvoja. Uskomme, että näiden arvojen ja vapaan tiedonvälityksen yhteys on luja ja välttämätön myös tulevaisuudessa, johon voimme siis suhtautua luottavaisin mielin. Tässä ympäristössä Sanoma Yhtymä on määritellyt asemansa seuraavasti: se on Suomen johtava, kansainvälisesti merkittävä, korkeatasoisesti toimitetun tiedon, uutisten ja viihteen tuottaja ja välittäjä. Yhtymän yhteiskunnallinen perustehtävä on journalismin parhaisiin perinteisiin ja vahvaan osaamiseen nojautuen edistää kansanvaltaisuutta, yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, mielipiteen vapautta, kehitystä ja hyvinvointia. Näkemyksensä ja perustehtävänsä yhtymä pyrkii toteuttamaan tarjoamalla luotettavaa, monipuolista tietoa ja korkealaatuista viihdettä sekä noudattamalla periaatetta, että yhtymän kaikilla liiketoiminnoilla on pitkällä tähtäyksellä hyvä kannattavuus. Näin tehdään mahdolliseksi korkeatasoisten tuotteiden kehittäminen, tuottaminen ja välittäminen, toimituksellinen riippumattomuus ja inhimillinen, haasteellinen ja palkitseva toimintaympäristö ja toimintatavat. Näitä toimintaperiaatteita seuraten meillä on mahdollisuus menestyä erittäin hyvin sekä 90-luvulla että ensi vuosituhannella.

Toiminnan ja organisaation kehittämisessä olemme halunneet edetä niin, että pystyisimme vastaamaan ihmisten työelämälle asettamiin suuriin odotuksiin ja tarpeisiin. Se on edellyttänyt myös rohkeutta ottaa ennakkoluulottomia askeleita kuten henkilöstörahaston perustaminen. Niin operatiivisessa toiminnassa kuin henkilöstöpolitiikassakin yhtymän periaate on, että kokonaisuuden tulee olla arvokkaampi kuin sen osasten summa. Tämä merkitsee toivottavasti myös sitä, että meillä työskentelevät ihmiset kokevat yhtymäkokonaisuuden tarpeelliseksi ja arvokkaaksi.

Vuosi 1989 oli sekä kotimaassa että maamme rajojen ulkopuolella viestintäyhtiöiden omistuksen suhteen värikäs vuosi. Sanoma Yhtymää on tietoisesti kehitetty sanomalehtiyrityksestä viestintäyritykseksi. Me olemme myös hakeneet kasvua ja tulemme hakemaan kansainvälistymistä. Pyrimme pitämään sekä yhtymän rakenteen että koon mahdollisimman kilpailukykyisenä, jotta voimme turvata sekä asiakkaittemme että henkilökuntamme odotukset myös tulevaisuudessa.

Kansainvälistymisellä ja kasvulla on yhtymässämme olemassa kuitenkin reunaehtoja. Suomalaisessa yhteiskunnassa haluamme toimia vastuullisesti yhtymän keskeisten periaatteiden mukaisesti. Haluamme kasvaa ja kansainvälistyä ilman, että vaarannamme tähän asti rakennettua. Kasvu ei ole itseisarvo, vaan sen tulee kehittää ja vahvistaa sekä parantaa yhtymämme toimintaa ja rakennetta.

Hyvät ulkoiset olosuhteet, pitkäaikainen kehittäminen ja kova yrittäminen merkitsevät sitä, että yhtymämme kehitys ja tulos vuoden 1989 aikana oli varsin hyvä. Näin olemme luoneet vankan pohjan 90-lukua varten.

Tuloksemme ei ole syntynyt tulevaisuutta uhraamalla, vaan tulevaisuuteen panostamalla. Asiakkaamme ovat vastanneet yrittämiseemme myönteisellä tavalla, josta olemme kiitollisia.

Henkilökuntamme ansaitsee lämpimän kiitoksen menneestä ja vahvan kannustuksen ja tuen 90-luvun suuria haasteita ja muutoksia varten.

Aatos Erkko

Jaakko Rauramo

Hallituksen kertomus Sanoma Yhtymän toiminnasta vuodelta 1989

Taloudellinen kehitys Suomessa

Taloudellinen korkeasuhdanne jatkui Suomessa odotettua voimakkaampana samoin kuin muissakin läntisissä teollisuusmaissa. Viennin määrä pysyi edellisen vuoden tasolla ja tuonnin määrä lisääntyi peräti 10 %. Länsivienti kasvoi kokonaisvientiä nopeammin, kun taas itävienti supistui edelleen. Vientihinnat kohosivat 8 % ja tuontihinnat hieman vähemmän eli 4 %. Metsäteollisuudessa paperin hintojen nousu oli jo vuoden 1989 lopulla hidastumassa. Muutos johtui Yhdysvaltojen taloudellisen kasvun laantumisesta ja toisaalta paperin tuotannon lisääntymisestä useimmissa maissa. Metsäteollisuuden pitkään jatkunut vahva noususuhdanne osoitti tiettyjä taittumisen merkkejä.

Kulutuksen ja investointien nopea kasvu lisäsi tuontia voimakkaasti toisena perättäisenä vuotena. Niinpä vaihtotasevaje oli vuonna 1989 jo 21 miljardia markkaa, ja arviot vuodelle 1990 olivat tätäkin suurempia. Kokonaistuotanto kasvoi maassamme vielä kertomusvuonna 5 %, kun kasvu OECD-maissa oli 3,5 %. Korkeasuhdanne alkaa Suomessa olla ohi. Vuoden 1990 kasvu jäänee noin kahteen prosenttiin, sillä kotimaisen kysynnän ennakoidaan laimenevan olennaisesti. Kilpailukyvyn puute heikentää myös vientinäkymiä.

Suhdanteiden kuumeneminen vuonna 1989 näkyi selvimmin kulutuksessa ja talonrakennustoiminnassa. Kotitalouksien reaaliset tulot kasvoivat kuluttajahintojen nopeasta noususta huolimatta yli 3 %. Kun yksityisen kulutuksen määrä kasvoi 5 %, se merkitsi säästämisasteen alentumista edelleen.

Hinta- ja kustannuspaineet eivät hellittäneet kertomusvuonnakaan, vaikka merkittävästi kustannustasoa nostaneet asuntojen hinnat kääntyivät vuoden lopulla laskuun. Vuoden 1989 lopussa oli kuluttajahintojen nousuvauhti 6 %, millä tasolla inflaation arvioidaan jatkuvan kuluvanakin vuonna. Kustannustason nousu riippuu ratkaisevasti palkkojen kehityksestä. Nykyisessä vaihtotasetilanteessa inflaation pitäminen matalana on kilpailukyvyn turvaamiseksi ensiarvoisen tärkeä.

Viestintäteollisuus

Viestintäteollisuuteen luetaan perinteisen graafisen eli painetun viestinnän lisäksi sähköinen viestintä. Sähköisten viestimien kehityksellä on kasvava merkitys perinteiselle painoviestinnälle, koska ne kilpailevat mm. lehtien ilmoitusmyynnistä.

Perinteinen graafinen teollisuus on kaikissa Euroopan maissa ollut kotimarkkinateollisuutta. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa ja Ranskassa viennin osuus on vain 2 % ja Saksan liittotasavallassa 10 %. Tuonnin osuus on Isossa-Britanniassa ja Ranskassa 10 %, Saksan liittotasavallassa ja Italiassa 5 %. Suomessa viennin ja tuonnin määrät ovat lähes yhtä suuret, noin 5 % tuotannon bruttoarvosta. Harvoilla graafisen alan yrityksillä on tytäryhtiöitä ulkomailla.

Mikäli Euroopan taloudellinen yhdentyminen toteutuu vuodesta 1992 alkaen, se merkitsee suurta

haastetta koko viestinnälle ja graafiselle teollisuudelle. Vaikka kielimuuri osaltaan hillitsee äkkinäisiä muutoksia, kiristyvä kilpailu saa vääjäämättä aikaan uudistuksia yritysten organisaatioissa ja aiheuttaa niille erikoistumispaineita. Mikäli taloudellinen yhdentyminen ennustusten mukaisesti vahvistaa yleistä talouskasvua, kasvaa myös painotuotteiden kysyntä. Avainsana tulee tällöin olemaan kilpailukyky.

Graafisen alan korkeasta teknisestä tasosta

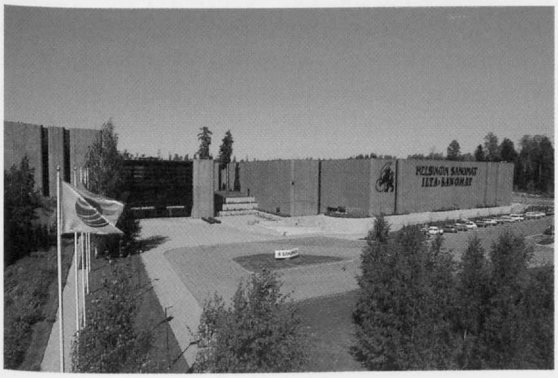

huolimatta sen kokonaistuottavuus on Suomessa kehittynyt teollisuuden päätoimialoista hitaimmin. Tämä johtunee alhaisesta kapasiteetin käyttöasteesta ja alan pääomavaltaistumisesta. Kannattavuutta on kyetty ylläpitämään nostamalla tuotteiden hintoja. Työvoimakustannusten korkea taso verrattuna esimerkiksi Italiaan ja Espanjaan tulee johtamaan vaikeasti ratkaistaviin kilpailuongelmiin. Vuoden aikana tapahtui monesta syystä runsaasti uudelleenjärjestelyjä sanomalehtien omistuksessa.

Kasvaneen myynnin seurauksena graafisen alan kannattavuus parantui jo toisena perättäisenä vuotena, joskin kehitys oli epäyhtenäistä. Kannattavuus parantui eniten sanomalehtiyhtiöissä, kirjankustantamoissa ja mainospainotuotteita valmistavissa yrityksissä. Aikakauslehtiä kustantavien yritysten kannattavuus oli alhaisin eikä noussut edellisestä vuodesta.

Graafisen teollisuuden liikevaihto oli ennakkotietojen mukaan 15,8 miljardia markkaa, missä kasvua oli edellisestä vuodesta 10,7 %. Ala työllistää tällä hetkellä noin 38.000 henkilöä, mikä vastaa likipitäen edellisen vuoden tasoa.

Viikossa 3—7 kertaa ilmestyvien sanomalehtien kokonaislevikki iltapäivälehdet mukaan lukien oli vuonna 1989 3.293.706 kpl. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,6 %. Iltapäivälehtien levikki nousi 11,1 %.

Sanomalehtien Liiton jäsenlehtien ilmoitusvolyymi oli 480.258 palstametriä, kasvu 8,1 %. Seitsenpäiväisten lehtien vuosikerran keskimääräinen tilaushinta oli 656 mk, nousua edellisestä vuodesta 11 %.

Aikakauslehtien levikki jatkoi vuonna 1989 nousuaan muutaman edellisen vuoden tapaan.

Yleisaikakauslehtien levikki tosin laski, mutta naistenlehtien levikki kasvoi lähes 4 %:lla. Kuten aikaisempinakin vuosina suurimmat yksittäiset levikinnousut kirjattiin erikoislehtien alueella.

Aikakauslehtien irtonumeromyynti, joka 1980-luvulla oli selvästi aleneva, kasvoi kertomusvuonna 5,8 %. Yksi syy kasvuun oli tarjoushintojen runsas käyttö. Tämän takia yleislehtien markkamääräinen myynti pysyi lähes edellisen vuoden tasolla huolimatta irtonumeromyynnin volyymikasvusta.

Suotuisa taloudellinen tilanne heijastui myös aikakauslehtimainontaan. Ennakkotietojen mukaan sen rahallinen määrä oli 711,8 mmk, mikä merkitsi 13 %:n reaalikasvua edellisestä vuodesta. Mainonnan merkittävästä kasvusta huolimatta sen suhteellinen osuus kokonaismainonnasta jäi pienemmäksi kuin edellisenä vuonna.

Tv-mainonnan osuus mainonnan kokonaismäärästä oli 10,9 %. Reaalikasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 24 %. Radiomainonnan osuus oli vastaavasti 1,6 %. Uusien lähetysasemien ansiosta luku on noussussa.

ARVIOIDUT MAINOSVÄLINEIDEN OSUUDET 1989

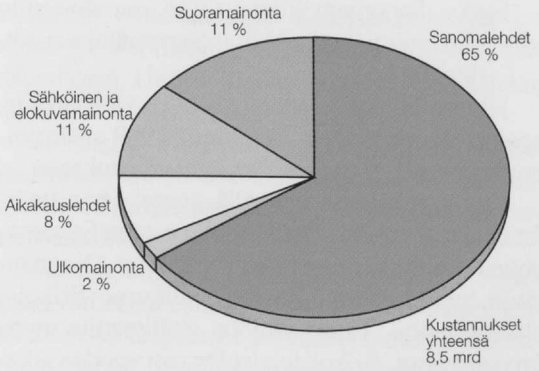

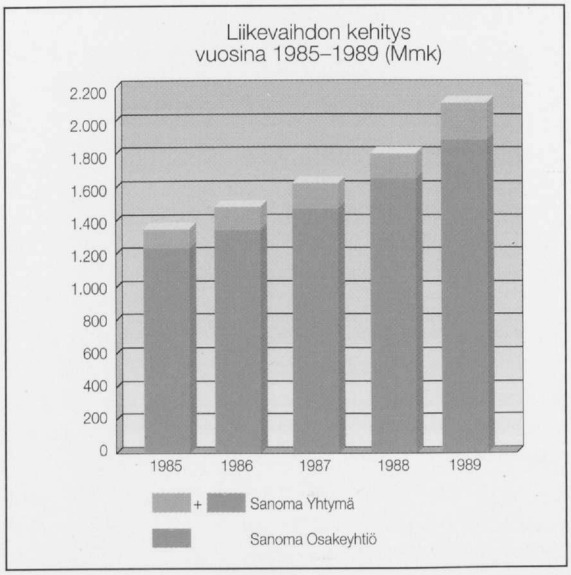

Graafisen teollisuuden suhdannetiedusteluun vastanneiden yritysten käsitys vuoden 1990 kehityksestä oli edelleen optimistinen. Noin puolet kyselyyn vastanneista yrityksistä arvioi kannattavuuden paranevan vuodesta 1989, ja vain 5 % ennakoi kannattavuuden huonontuvan.

Sanoma Yhtymän kehitys

Sanoma Yhtymän toiminta rakentui pääosin samoille toiminnoille ja tuotteille kuin edellisenä vuotena.

Neljän strategisen liiketoimintayksikön — sanomalehtiryhmä, Sanomaprint, Eurocable, Startel — lisäksi Sanomain kiinteistöistä muodostettiin oma liiketoimintayksikkö, Sanomakiinteistöt, 1. 1. 1990 lähtien.

Hyvinkään Sanomalehti Oy ja Hyvinkään Kirjapaino Oy siirtyivät 2. kesäkuuta 1989 allekirjoitetulla kaupalla Sanoma Yhtymän omistukseen.

Kertomusvuoden keväällä Startel Oy:n tytäryhtiöksi tuli vuoden 1988 lopulla ostettu Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy. Tecnopress Oy sulautettiin Sanomaprint-ryhmään kuuluvaan Erikoislehdet Oy:öön. Tähän yhtiöön sisällytettiin myös yritysjulkaisut. Erikoislehdet Oy osti vuoden aikana osake-enemmistön Ruotsissa Utemagasinet-aikakauslehteä kustantavasta Milvus Förlags Ab:sta.

Vuosi 1989 oli Sanoma Yhtymälle juhlavuosi, sillä Päivälehti — Helsingin Sanomat täytti marraskuun 16. päivänä 100 vuotta. Vuotta juhlistettiin monin tavoin. Juhlapäivään ajoittui myös Helsingin Sanomain rakenteen uudistaminen.

Hallitus päätti juhlakokouksessaan 16. 11. 1989 henkilöstörahastojärjestelmän käyttöönotosta vuoden 1990 alusta lähtien ja ylimääräisessä yhtiökokouksessa 29. 11. 1989 asia vahvistettiin. Samoin päätettiin kahden henkilöstön edustajan osallistumisesta Sanoma Osakeyhtiön hallitukseen. Juhlavuotena otettiin käyttöön sekä Sanoma Osakeyhtiön että Helsingin Sanomain uudet liikemerkit ja logot.

Sanomalehtien kannalta vuoden tärkeimpiä tapahtumia olivat Varkauden uuden painotalon vihkiminen ja päätös Forssaan rakennettavasta uudesta painotalosta.

Sanomalehtiryhmä

Helsingin Sanomat
Toimitus

Lehden satavuotispäivänä toteutettu Helsingin Sanomain rakenneuudistus työllisti toimitusta koko vuoden. Suunnittelu- ja valmistelutyön tuloksena muuttui myös Helsingin Sanomain toimituksellinen ilme arkipäivisin.

Toimitusaineisto jäsennettiin arkipäivisin neljään uutissivustoon, lehden A-, B-, C- ja D-osiksi. Sunnuntailehden rakenne säilyi pääpiirteissään en-

tisellään kuitenkin siten, että A-osassa uutisosastot ryhmitettiin arkilehden mukaiseen järjestykseen.

Toimituksen organisaatiota muutettiin ja vahvistettiin, jotta se vastaisi lehden uuden rakenteen vaatimuksia.

Helsingin Sanomain juhlavuoden merkeissä järjestetyt tapahtumat saivat lehden sivuilla laajan huomion. Näitä tapahtumia oli keväällä ilmoitusnäyttely sekä Lehtikuva Oy:n kanssa järjestetty historiallinen valokuvanäyttely, syksyllä tulevaisuusnäyttely ja kutsuvieraille järjestetty suhdanneseminaari.

Keväällä julkaistiin Päivälehti — Helsingin Sanomain historiasta erillinen kuukausiliite.

Juhlavuoden aikana julkaistut lehden historiaan liittyvät kirjat, Marja Niiniluodon Tapahtui Päivälehden aikaan ja Keijo K. Kulhan Sanasotaa ja sovittelua, arvioitiin lehden sivuilla.

Tasavallan presidentti Mauno Koivisto oli läsnä Varkauden painon vihkiäisissä elokuussa.

Lehden uutissivuilla seurattiin laajasti Neuvostoliiton sisäistä uudistusprosessia — erityisesti

Baltian maiden tapahtumia — ja sen mullistavia heijastusvaikutuksia Itä-Euroopan sosialistisiin maihin.

Toinen suuri asiaryhmä oli läntisen Euroopan yhdentyminen ja neuvottelut eurooppalaisen talousalueen perustamisesta Euroopan vapaakauppaliiton Eftan ja Euroopan yhteisöjen EY:n välillä.

Kotimaassa oman uutishankinnan merkitys korostui maan talouden tasapainottomuuden kiihtyessä ja johtaessa lopulta mm. Wärtsilä Meriteollisuuden konkurssiin. Neuvostoliiton presidentin Mihail Gorbatshovin valtiovierailu Suomeen oli syksyn merkkitapauksia.

Marraskuussa selostettiin talvisodan 50-vuotispäivään liittyneitä tapahtumia ja sotaan johtanutta poliittista kehitystä.

Yhä tärkeämmiksi muodostuivat kuluttajakysymykset, ruoan laatu- ja hintaselostukset sekä tieteen ja ympäristön ilmiöt.

Sanomalehtien kustantajaksi nimitettiin 1. 7. 1989 päätoimittaja Seppo Kievari.

Helsingin Sanomain uutispäätoimittajaksi nimitettiin Janne Virkkunen ja toimituspäälliköksi Pekka Kukkonen.

Sanoma Osakeyhtiön toimittajakoulun johtajana toimi 1. 4. 1989 alkaen Reetta Meriläinen.

Syksyllä alkoi Helsingissä 16 kuukautta kestävä 12. toimittajakurssi, jolle 1.972 hakijan joukosta valittiin 20 oppilasta.

Markkinointi

Helsingin Sanomain keskimääräinen levikki oli arkisin 470.708 kpl, kasvua 13.640 kpl eli 3,0 %, ja sunnuntaisin 557.834 kpl, kasvua 16.535 kpl eli 3,1 %. Maan sanomalehtien keskimääräinen levikinkasvu oli 0,6 %.

Kuukausiliite ilmestyi 25 kertaa, kun mukaan lasketaan toukokuussa ilmestynyt juhlavuoden erikoisnumero.

Kun Helsingin Sanomain painaminen Varkaudessa alkoi elokuun alussa, uusiin kuljetuksiin ja jakeluihin siirryttiin seitsemässä eri vaiheessa viiden viikon aikana. Keskimäärin Varkaudessa painettiin arkisin 80.000 ja sunnuntaisin 110.000 kpl Helsingin Sanomia. Varkauden painosalueen jakelu tapahtui yhteistyönä sekä itä- että keskisuomalaisten lehtien kanssa. Kymenlaakson ja Pohjanmaan alueella jakelu tapahtuu yhteistyössä postin kanssa. Oulun ja Lapin lääneissä Helsingin Sanomat jaettiin tilaajille pääsääntöisesti postin päiväkannossa. Uuden kuljetus- ja jakelujärjestelmän käynnistäminen onnistui erinomaisesti.

Helsingin Sanomain jakeluvastuualue Uusimaa on käytännöllisesti katsoen kokonaan varhaisjakelussa. Tämä yhteisjakelu on avoin kaikille sanomalehdille.

Pääkaupungissa Helsingin Sanomain hoitamaan varhaisjakeluun liittyivät tukholmalaiset lehdet Svenska Dagbladet ja Dagens Industri. Helsingin Sanomat suorittaa viikonloppuisin muualla

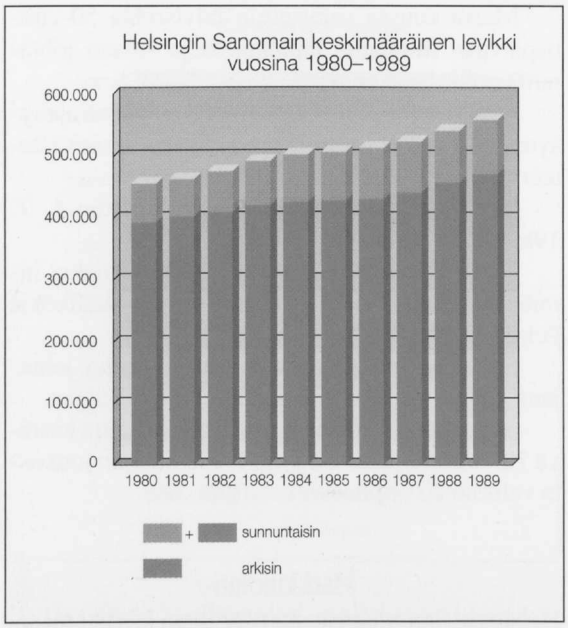

maassa ilmestyvien sanomalehtien viikonloppujakelua. Vuoden aikana ryhdyttiin toimenpiteisiin tässä jakelussa olevien lehtien määrän lisäämiseksi ja palvelualueen kasvattamiseksi.

Pitkään valmisteltua postin ja sanomalehtien välistä sanomalehtien varhaisjakeluyhteistyön uudistusta ei voitu toteuttaa, koska odotusten vastaisesti valtion budjetin sanomalehtien varhaisjakelumäärärahaa leikattiin tuntuvasti.

7-päiväisen säästötilauksen 12 kuukauden hinta korotettiin helmikuussa 640 markasta 660 markkaan ja 699 markkaan 1.7. Vastaavasti 12 kuukauden sunnuntaisäästötilauksen hinta nousi helmikuussa 298 markasta 307 markkaan ja 1.7. alkaen 325 markkaan. Irtonumerohinta oli arkena koko vuoden ajan 5 mk ja sunnuntaisin 7 mk.

Helsingin Sanomain urheilun tukiohjelma painottui edelleen nuorisoliikuntaan. Keskeiset tapahtumat olivat Hopeasompa-hiihto, Helsinki Cup -jalkapalloturnaus, suunnistuksen Jukolan ja Venlojen viestit sekä Helsinki City Marathon.

Helsingin Sanomain ilmoitusvolyymi, 68.915,7 palstametriä, oli kaikkien aikojen suurin. Se ylitti edellisen vuoden 14,3 prosentilla.

Kansantalouden kasvu ja omat markkinointitoimenpiteet lisäsivät erityisesti yritysten palvelukseen halutaan -ilmoittelua. Keskiviikon työpaikkasivuja alettiin julkaista erillisenä liitteenä 9.8.1989. Myös asuntoilmoittelu lisääntyi koko ilmoitusmäärän keskimääräistä kasvua enemmän.

HS-Kuukausiliitteen ilmoitusvolyymi oli ennätykselliset 820,6 sivua, joka on 15,3 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Helsingin Sanomain sisäänpistettyjä ilmoitusliitteitä julkaistiin niitäkin ennätykselliset 85 kpl.

Keväällä järjestettiin Galleria Dianassa 100-vuotisjuhlavuoteen liittynyt ilmoitusnäyttely Velosipeedistä Videoon, eli sata vuotta ilmoittelua Helsingin Sanomissa.

Näyttelyä varten käytiin läpi sadan vuoden aikana julkaistut yli 30 miljoonaa ilmoitusta, joista näyttelyyn otettiin mukaan aihepiireittäin ja ajan mukaan ryhmiteltyinä runsaat 600 ilmoitusta.

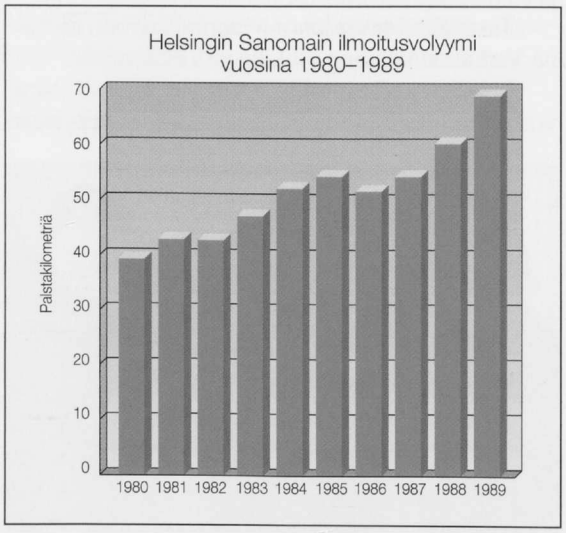

Ilta=Sanomat
Toimitus

Toimitus keskittyi uutistoiminnan kehittämiseen. Tärkeimmäksi kilpailutekijäksi osoittautunutta sisällön uutisrunsautta pyrittiin edelleen lisäämään. Myös viihteessä ja urheilussa korostettiin sisällön uutismaista luonnetta.

Erityistä huomiota kiinnitettiin lukijakuntaa kiinnostavien ja kansalaisten jokapäiväisen elämän kannalta tärkeiden julkisten keskustelunaihei-

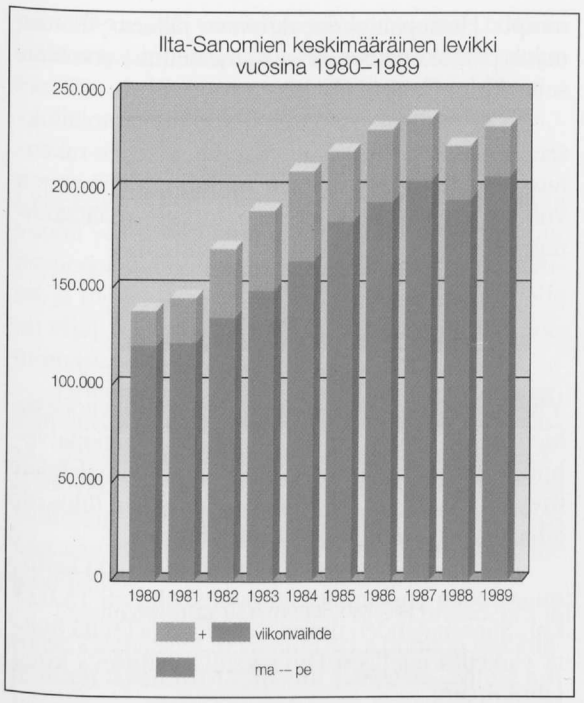

den käynnistämiseen. Mm. kesällä aloitettu ruoan hintakeskustelu laajeni kaikkiin tiedotusvälineisiin.

Ulkoasun kehittämistä jatkettiin voimakkaasti. Sitä tehostettiin ulkoasun suunnitteluvoiman lisäyksillä sekä jatkuvalla ja laajalla taittavan henkilöstön koulutuksella.

Kuukausittain julkaistut teemaliitteet muutettiin useita aihepiirejä käsitteleväksi Kuukausilehdeksi. Tiistain Pelilehden ja torstain tv-lehden julkaisemista jatkettiin.

Sanomalan tekniset uudistukset antoivat loppuvuonna mahdollisuuden päälehden sisälle erikseen niitattujen, etusivuiltaan neliväristen liitelehtien tekemiseen osaan painosta.

Markkinointi

Ilta=Sanomien levikki kääntyi jälleen nousuun edellisen vuoden lievän laskun jälkeen.

Lehden keskilevikki oli 206.934 kpl ja viikonvaihdelevikki 232.407 kpl. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 6,0 %. Levikki oli lehden historian suurin.

Ilta=Sanomat on maamme toiseksi suurin sanomalehti. Se on saatavissa kaikkialla Suomessa noin 8.500 myyntipisteessä. Ilta=Sanomien markkinaosuus iltapäivälehtimarkkinoista on 70 % ja levikin kasvu etenkin vuoden jälkipuoliskolla oli voimakasta. Jälkimmäisen vuosipuoliskon levikki kasvoi 15.000 kpl edelliseen vuoteen verrattuna ollen 213.017 kpl. Ilmoitusmyynti oli myös ennätyksellistä. Lehdessä julkaistiin 4.806 palstametriä ilmoituksia.

Ilta=Sanomia painetaan myös Varkauden painossa. Vuoden lopulla lehden Varkauden painos nousi arkisin keskimäärin 100.000 kpl:seen ja viikonvaihteessa 120.000 kpl:seen.

Sanomala-myynti

Sanomala-myynti vastaa sanomalehtiryhmän sivunvalmistuksen, painon ja postituksen vapaan kapasiteetin myynnistä.

Kertomusvuonna painettiin seuraavat säännöllisesti ilmestyvät lehdet: Helsingin Kaupunki tiedottaa, Hevosurheilu, Kirkko ja Kaupunki, Kotimaa, Landsbygdens Folk, Luonnonsuojeluväki, Länsiväylä, Maaseudun tulevaisuus, Metsänomistaja, Sana, Työmarkkinat, Uudenmaan Työpaikat sekä Veikkaaja. Näiden lisäksi painettiin 38 eri yksittäispainotuotetta, joiden painosmäärä oli yhteensä 6,8 miljoonaa kappaletta.

Tuotanto

Helsingin Sanomain voimakas kasvu asetti tuotannolle suuret suoritus- ja luotettavuusvaatimukset eikä myöhästymisiltä voitu välttyä.

Kevätkausi oli Varkauden ensimmäisen konelinjan sisäänajoa Ilta=Sanomien painamista varten ja toisen konelinjan asennusaikaa. Helsingin Sa-

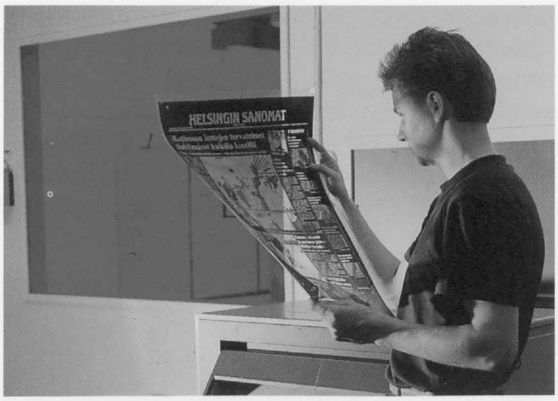

nomain tuotanto alkoi Varkaudessa elokuun 1. päivänä ja saatiin täyteen laajuuteen suunnitelmien mukaisesti syyskuun 5. päivänä.

Helsingin Sanomain tuotantotapa muuttui elokuun 1. päivänä siten, että lehden painamisessa siirryttiin suorasta ajosta ns. kokooja-ajoon. Tällöin lehti jakautui aiemman kahden osan sijasta neljään osaan.

Toimintavuoden tärkeitä kohteita olivat myös painojen henkilöstöjärjestelyjen toteutus ja voimakas koulutus. Sanomalassa aloitettiin painon tuotannon kokonaisvaltaisen hallintajärjestelmän kehitystyö ensimmäisen vaiheen käyttöönotolla.

Sivunvalmistuksessa saatiin lehtikohtainen eriytys päätökseen, kun Ilta=Sanomien oma neliväri-järjestelmä, Scitex, valmistui vuoden lopussa. Lisäksi hankittiin vaativien ilmoitusten tuotantojärjestelmä Camex.

Forssan paino

Sanoma Yhtymän hallitus hyväksyi kesäkuun alussa suunnitelman toisen satelliittipainon rakentamisesta Forssaan. Välittömästi tämän jälkeen käynnistettiin tontin hankintaan liittyvät lopulliset neuvottelut. 7.8.1989 allekirjoitettiin Forssan kaupungin kanssa kauppakirja 35,6 ha:n suuruisen maa-alueen ostamisesta. Alue sijaitsee Helsinki—Pori -valtatien varrella, noin 2 km Forssan keskustasta.

Elokuun lopussa tehtiin sopimus kahden painokoneen tilaamisesta sveitsiläiseltä Wifag AG:-ltä. Koneet edustavat samaa tyyppiä kuin Varkauden painossa, joskin painolaitteiden määrä on suurempi. Heti painokonevalinnan jälkeen tilattiin myös painokoneiden ohjausjärjestelmä suomalaiselta Altim Control Oy:ltä.

Syksyn aikana jatkettiin uuteen tuotantolaitokseen liittyvää prosessisuunnittelua, ja myös rakennussuunnittelu lähti täyteen vauhtiin. Vielä ennen vuoden loppua käynnistettiin tontilla maarakennustyöt.

Hyvinkään Sanomalehti Oy ja Hyvinkään Kirjapaino Oy

Yhtiöiden yhteinen myynti kasvoi edellisvuodesta hieman yli 1 mmk:lla 49,3 mmk:aan. Painopalveluiden myynti oli 39,4 mmk ja sanomalehden myynti 17,2 mmk. Hyvinkään Sanomien tulos oli alhaisten myyntihintojen vuoksi heikko.

Hyvinkään Sanomien tarkastettu levikki kertomusvuoden ensimmäiseltä puoliskolta oli 15.023 kpl. Sanomalehden ilmoitusmyyntiä ja levikkityötä vaikeutti edelleen Hyvinkäällä vallitseva kireä lehtikilpailu.

Kirjapainon myynnistä sarjakuvalehtien vienti on jatkunut reaalisesti edellisten vuosien suuruisena. Kaikki tärkeät vientisopimukset uusittiin vuodelle 1990. Kirjapainon tuotantorakenteen uudistamisen takia lakkautettiin lomaketuotanto vuoden lopussa.

Oy Lippupalvelu — Biljettjänst Ab

Oy Lippupalvelu — Biljettjänst Ab:n toiminta on jatkunut vakaana. Rakenteilla on uusi lipunmyynnin paikallisverkko-ohjelma, joka valmistuu vuoden 1990 alkupuolella. Järjestelmää tarjotaan muualla Suomessa tapahtuvaan lipunmyyntiin.

Sanomalehtiryhmän henkilöstö

Sanomalehtiryhmän liiketoimintayksikössä työskenteli vakinaisessa ja määräaikaisessa työsuhteessa yhteensä keskimäärin 1.884 henkilöä. Sanoma Osakeyhtiön sanomalehtien palveluksessa oli 1.774 henkilöä, joista toimittajia 465, toimihenkilöitä 622 ja työntekijöitä 687. Lehdenjakajia oli keskimäärin 2.035. Kesäkuun alussa sanomalehtiryhmän liiketoimintayksikköön liitetyssä Hyvinkään Sanomalehti Oy:ssä ja Hyvinkään Kirja-

paino Oy:ssä oli vuoden lopussa yhteensä 160 henkilöä. Oy Lippupalvelu — Biljettjänst Ab:n henkilömäärä oli 15.

Lehtikuva Oy

Lehtikuva Oy:n toiminnan kannalta kulunutta vuotta voi syystä luonnehtia vuosikymmenen uutisvuodeksi. Poliittiset suurtapahtumat, talousuutiset ja monet katastrofit syrjäyttivät urheilun, jolla on ollut perinteisesti merkittävä osuus yhtiön toiminnassa aikaisempina vuosina.

Lehtikuva Oy:n omat kuvaajat seurasivat kansainvälisiä suurtapahtumia Baltian maissa, Puolassa, Saksan demokraattisessa tasavallassa, Tsekkoslovakiassa ja Namibiassa. Näistä tapahtumista välitettiin kuvia kotimaisten lehtien lisäksi myös kansainvälisille kuvatoimistoille ja ulkomaisille lehdille.

Päätapahtumat kotimaassa olivat presidentti ja rouva Gorbatshovin vierailu sekä hiihdon pohjoismaisten lajien MM-kilpailut Lahdessa. Muita kuvaustoiminnan kannalta tärkeitä tapahtumia olivat Helsingin Sanomain 100-vuotisjuhlallisuudet ja niihin liittynyt Sata vuotta uutiskuvaa -näyttely.

Vuoden alusta alkaen European Pressphoto Agency on lähettänyt kuvapalvelunsa satelliittiteitse suoraan Lehtikuva Oy:n toimitukseen. Tekninen uudistus paransi osaltaan huomattavasti välitettävien kuvien laatua. Lehtikuva Oy:n omien kuvaajien ja kuvatoimituksen välisessä liikenteessä siirryttiin lähes kokonaan digitaaliseen kuvansiirtoon. Värinegatiivifilmin käyttö lisääntyi oman kuvatuotannon osalta. Telefoto- ja laboratoriolaitteistohankinnoissa panostettiin tälle alueelle.

Runsaasti lisääntyneestä työmäärästä ja toiminnan laajenemisesta huolimatta henkilöstöä ei lisätty. Yhtiön kannattavuus parani huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna.

Toimitusjohtaja Patricia Seppälä siirtyi eläkkeelle 31.12.1989.

Toimitusjohtaja Seppälän voimakas persoona on vaikuttanut merkittävästi Lehtikuva Oy:n historiaan ja kehitykseen yhtiön noustessa kuuden työntekijän toimistosta kansainvälisesti arvostetuksi ja tunnetuksi kuvatoimistoksi. Toimitusjohtaja Seppälä toimi yhtiön toiminnan aloittamisesta lähtien vuodesta 1952 eri tehtävissä, mm. hallituksen puheenjohtajana vuosina 1966—1977, ja viimeksi Lehtikuva Oy:n toimitusjohtajana 2.5.1977 alkaen.

Erityisen arvokasta hänen työpanoksensa on ollut maailmanlaajuisen yhteistyön aloittajana ja kehittäjänä Lehtikuva Oy:n ja eri maiden arvostetuimpien kuvatoimistojen välillä. Toimitusjohtaja Seppälä toimi mm. European Pressphoto Unionin puheenjohtajana.

Hänen lukuisista tehtävistään voidaan erityisesti mainita hänen panoksensa Lehtikuva Oy:n kaikissa kansainvälisissä operaatioissa, mm. olympiakisoissa aina vuodesta 1952 lähtien. Kansainvälisestikin mittavan työn uutiskuvan arvostuksen kohottamiseksi toimitusjohtaja Seppälä teki toimiessaan mm. World Press Photon päätuomarina vuosina 1982—1983.

Lehtikuva Oy:n toimitusjohtajaksi nimitettiin 1.1.1990 alkaen Marjukka Luomala.

Sanomaprint-ryhmä

Sanomaprint-liiketoimintayksikön toimialana on aikakauslehtien, lastenlehtien, kirjojen ja yritysjulkaisujen kustantaminen sekä kaupallinen kirjapainotoiminta.

Sanomaprintin aikakauslehtien levikki- ja ilmoitusmyynti lisääntyivät vuonna 1989. Kustannusohjelman 25 lehdestä 19 lehden levikki kasvoi. Yhteenlaskettu levikki kasvoi 1.184.192 kappaleesta 1.284.703 kappaleeseen eli 8,5 %. Eniten levikkiään lisäsivät Aku Ankka ja et-lehti. Levikin kasvun lisäksi Sanomaprintin julkaisemien lehtien

levikin rakenne parani lähinnä nopeasti yleistyneen säästötilausjärjestelmän kautta.

Sanomaprint Aikakauslehtien organisaatiota muutettiin 1.8.1989 tuotelinjavastuiseksi jakamalla toiminta kahteen kustannusyksikköön. Yksiköitten vastaaviksi kustannusjohtajiksi nimitettiin Eija Ailasmaa ja Anne Valsta.

Yleinen hyvä taloudellinen tilanne ja ilmoitusmyyntiin tehdyt panostukset kasvattivat ilmoitus-

myyntiä. Sanomaprint Aikakauslehdissä julkaistiin 2.531 ilmoitussivua, missä on kasvua 35,4 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Kodin Kuvalehden asema naisten pääkohderyhmän markkinajohtajana lukijapeitoissa vahvistui. Tähän vaikuttivat lehden sisällön jatkuva kehittäminen ja sitä tukeva pitkäjänteinen imagekampanja. Kodin Kuvalehden päätoimittajaksi nimitettiin elokuun alusta Maija Alftan. Me naiset -lehti muutti sisältöään uutislinjasta perinteisen naisten viikkolehden suuntaan. Lehden sisältöä täydennettiin muun muassa muodin, ruoan ja kauneuden erikoisnumeroilla. et-lehti vahvisti asemaansa kohderyhmänsä ainoana erikoislehtenä. Lehden päätoimittajaksi nimitettiin lokakuussa Kaisa Larmela. Gloria saavutti toisena täytenä ilmestymisvuotenaan vahvan sijan ilmoitusmarkkinoilla. Se vakiinnutti hyvin asemansa ensimmäisenä oman alueensa suomalaisena erikoislehtenä kohderyhmänsä levikkimarkkinoilla. Suuri Käsityökerho säilytti markkinajohdon huolimatta ulkomaisten käsityölehtien lisääntyneestä kilpailusta. Eläinmaailman sisältö suunnattiin selkeästi peruskouluikäisille. Tiede 2000 panosti runsaampaan ja korkeatasoisempaan sisältöön yhteistyössä suomalaisen tiedeyhteisön kanssa. Lehti menestyi hyvin lukijauskollisuutensa ansiosta. Duodecimin ja Tieteen tiedotus r.y:n kanssa yhteistyössä julkaistavan Terveys 2000:n sisältöä kehitettiin enemmän suuren yleisön lukemisintressejä vastaavaksi.

Sanomaprintin julkaisemat lastenlehdet säilyttivät hyvän markkina-asemansa, ja perinteisesti suositun Aku Ankan levikki kasvoi lapsi-ikäluokkien pienenemisestä huolimatta. Aku Ankan lukijatutkimuksen mukaan lehden noin 1.500.000 lukijasta 992.000 on yli 12-vuotiaita.

Sanomaprintin kirjatuotanto keskittyi edelleen Walt Disney -satu- ja sarjakuvakirjoihin. Kirjojen tärkeimmät levityskanavat olivat Rautakirja Oy ja Sanomaprintin kirjakerhoista Lasten Oma Kirjakerho. Muita Sanomaprintin kustantamia kirjajulkaisuja olivat mm. Guinnessin Suuri Ennätyskirja sekä Keksintöjen kirja. Kaikkiaan julkaistiin 159 kirjanimikettä, joista 27 uusintapainoksia.

Pitkään jatkunut yhteistyö tanskalaisen Gutenberghus-yhtymän kanssa laajentui, ja Sanomaprint sopi ostavansa Gutenberghusilta 50 % lastenkirjoihin ja peleihin erikoistuneesta Oy Kirjalito Ab:stä.

Erikoislehdet Oy kustansi vuonna 1989 yhtätoista omaa erikoisaikakauslehteä, seitsemäätoista yritysjulkaisua sekä Business Finland -kirjan. Yhtiön toiminta organisoitiin kolmeksi tuoteryhmäksi: Tecnopress, Sport ja Yritysjulkaisut.

Yritysostoilla ja uusien lehtien perustamisella Erikoislehdet Oy lisäsi aikakauslehtien määrää viidellä. Uusia perustettuja aikakauslehtiä olivat MacMaailma ja Tennismaailma. Street & Race, VK-lehti ja Venemaailma ostettiin Erikoislehdet Oy:lle. Yritysjulkaisujen lukumäärä säilyi entisellään.

Sanomapainon painotoiminta saatiin keskitetyksi kokonaisuudessaan Martinlaaksoon Tapiolassa sijainneen painoyksikön toiminnan päätyttyä kesällä 1989. Painotoiminnan keskittämisen teki mahdolliseksi yövuoro, jolla painokoneiden viikottainen käyttötuntimäärä saatiin nostetuksi 135:een. Keskittäminen tehosti oleellisesti toimintaa ja paransi suunnitellulla tavalla kannattavuutta. Sanomapainon tuotannon uudelleenjärjestelyn ansiosta on myytävissä oleva tuotantovolyymi painokoneiden lukumäärän vähenemisestä huolimatta

jonkin verran noussut. Sanomapainossa vallitsi vuonna 1989 täystyöllisyys ja koneiden käyttöaste oli korkea. Lähinnä Pohjoismaihin ja Neuvostoliittoon suuntautuvaa vientiä oli Sanomapainon tuotannon arvosta 10 %.

Vuosi 1989 oli Sanomaprintille toiminnallisesti ja taloudellisesti erittäin onnistunut. Huolimatta kehitystoimintaan suunnatusta voimakkaasta panostuksesta Sanomaprintin tulos ylitti aikaisempien vuosien tason.

Sanomaprint-liiketoimintayksikön henkilöstövahvuus oli keskimäärin 754 henkilöä, joista toimittajia oli 124, toimihenkilöitä 273 ja kirjatyöntekijöitä 357. Määräaikaisessa työsuhteessa oli lisäksi keskimäärin 29 henkilöä.

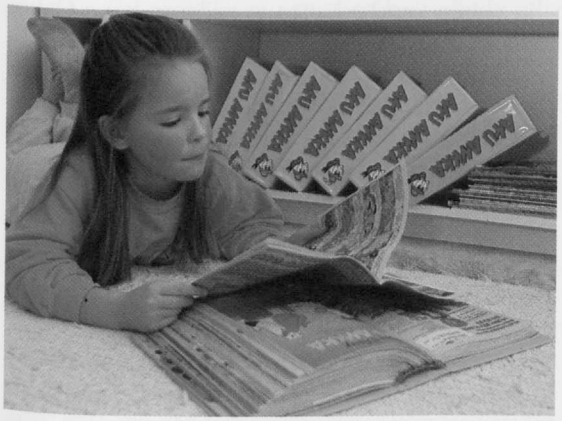

Eurocable-ryhmä

Sanoma Osakeyhtiön satelliitti- ja kaapelitelevisiotoiminnasta vastaavan Eurocable-ryhmän muodostavat suomalainen Eurocable Oy ja sen kotimaiset tytär- ja osakkuusyhtiöt sekä sveitsiläinen ECI Communications AG, jolle kuuluvat ryhmän ulkomaiset toiminnot.

Eurocable-ryhmän palveluksessa oli kertomusvuonna keskimäärin 164 henkilöä, joista Eurocable Oy:ssä oli 20, Helsinki Televisio Oy:ssä 74 ja Janco Kabel-TV A/S:ssä 70 vakinaisessa työsuhteessa olevaa henkilöä.

Eurocable Oy

Yhtiön toimintaan kuuluivat ryhmän muille yksiköille suoritettavat hallinnolliset palvelut sekä kaapeli-TV-yhtiöille tarjottavat ohjelmapalvelut.

Eurocable Oy ja Helsinki Televisio Oy ryhtyivät kertomusvuonna osakkaiksi Suomen Paikallis-TV-Kanavat Oy:öön, PTV:hen, joka tuottaa ohjelmia ja myy mainosaikaa HTV:n sekä Tampereen, Turun ja muiden kaupunkien kaapeli-tv-verkkoihin. Eurocable Oy lisäsi myös omistusosuuttaan Kotkan kaapeli-tv-yhtiössä Kotkan Tietoruutu Oy:ssä.

Eurocable Oy:n ohjelmaosasto panosti vuoden 1989 aikana erityisesti uusien, muualla hyvin menestyneiden minisarjojen hankintaan Viihdekanavalle. PTV:lle hankittiin useita uusia pitkiä sarjoja. Yhteensä ohjelmaa hankittiin noin 1500 tuntia.

Viihdekanavan ohjelmisto koostui minisarjojen lisäksi pitkistä elokuvista sekä komedia- ja toimintasarjoista. Kanavan ohjelmistoa esitettiin toimintavuoden aikana viidessä kaapeli-tv-verkossa ja sillä oli vuoden lopussa 21.045 tilaajaa. Yhteensä kanavalla esitettiin ohjelmaa noin 1.750 tuntia.

Eurocable Oy:n edustamaa FilmNet -elokuvakanavaa esitettiin kertomusvuoden lopussa 22 kaapeli-tv-verkossa ja useassa suuryhteisantennijärjestelmässä. Vuoden 1989 aikana levitys laajeni myös hotelleihin ja omakotitaloihin, joilla on oma satelliittiantenni. FilmNetin esityspaikkakuntien määrän kasvattamisen lisäksi keskityttiin kanavan valtakunnalliseen tunnetuksitekemiseen. FilmNetillä oli vuoden lopussa 23.047 tilaajaa, missä on kasvua 81 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Helsinki Televisio Oy

Helsinki Televisio Oy:n kaapeli-tv-verkkoon oli kertomusvuoden lopussa liittynyt 148.935 taloutta. Vuoden aikana verkkoon kytkettiin 12.289

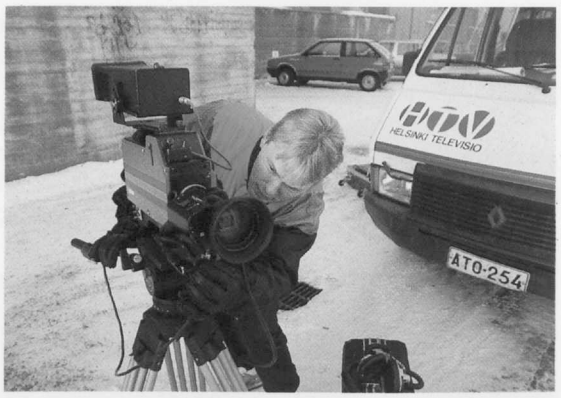

asuntoa, mikä on 25 % edellisvuotta enemmän.

Toimintavuonna otettiin käyttöön Vuosaaren ja Herttoniemen vahvistinkeskukset. Keskuksia oli vuoden lopussa käytössä yhteensä 20. Helsingin Puhelinyhdistyksen kaapeli-tv-verkot Keravalla ja Järvenpäässä liitettiin huhtikuussa valokaapelilla HTV:n päävahvistinkeskukseen.

Uutena peruspalveluna ryhdyttiin huhtikuussa välittämään Eurosport-urheilukanavaa. Sky One -satelliittiohjelman jakelu päättyi lokakuussa. Kaikkiaan HTV välitti kaapeliverkkoon liittyneille kiinteistöille 20 tv-ohjelmapalvelua, joista 12 oli maksuttomia peruspalveluja ja 8 maksullisia kanavia. Lisäksi kaapeliverkossa välitettiin vuoden lopussa 9 radio-ohjelmaa.

Marraskuussa käynnistyi uusi, hinnaltaan edullinen maksu-tv-paketti PlusSat. Paketti koostuu kuudesta satelliittikanavasta: Cable News Network, The Children's Channel, Screen Sport, BBC TV Europe, Discovery ja Lifestyle. Näistä kolme viimeksi mainittua olivat uusia ohjelmapalveluja HTV:n verkossa. Vuoden lopussa HTV:llä oli yhteensä 33.081 maksu-tv-tilausta.

Videotuotantopalveluja tarjoavan HTV-Tuotannon teknisiä valmiuksia kehitettiin mm. rakentamalla uusi editointiyksikkö. Uusi toimintamuoto oli HIFK:n jääkiekkojoukkueen kotiottelujen ohjelmiksi tuottaminen, kuvaaminen ja välittäminen suorina lähetyksinä Helsinki-kanavalla.

Verkkoon kytkettyjen talouksien ja maksu-tv-toiminnan volyymin lisääntyminen kasvattivat HTV:n liikevaihtoa 14 %. Kaapeliverkon määrätietoisen laajentamisen edellyttämät investoinnit rasittavat edelleen yhtiön tulosta, joka jäi tappiolliseksi.

ECI Communications AG

Eurocable-ryhmän ulkomaisiin toimintoihin kuuluivat kertomusvuonna sveitsiläisen ECI Communications AG:n lisäksi Oslossa toimiva Janco Kabel-TV A/S sekä vähemmistöosakkuudet Lontoossa toimivasta Westminster Cable Company Limitedistä ja irlantilaisesta Cork Communications Limitedistä.

Janco Kabel-TV A/S

Janco Kabel-TV A/S:n kaapeli-tv-verkkoon oli vuoden 1989 lopussa liittynyt 149.455 tilaajataloutta. Tilaajamäärä pysyi edellisvuoden tasolla, sillä yhtiön verkko kattaa jo pääosan koko Oslon kaupungin alueesta.

Vuoden 1989 lopussa Jancon kaapeliverkossa välitettiin kaikkiaan 19 ohjelmapalvelua. Norjan ja Ruotsin televisio-ohjelmien sekä paikallistelevisio-ohjelmien lisäksi Jancon peruspalveluihin kuuluivat yleiseurooppalaiset satelliittiohjelmat Eurosport, Super Channel, Music Television, TV5 Europe ja World Net sekä skandinaaviset satelliittikanavat Nor Net ja TV3.

Helmikuussa 1989 Janco aloitti maksu-tv-toiminnan 24-tuntisella FilmNet -elokuvakanavalla. Toukokuussa käynnistettiin maksullinen ohjelmapaketti, joka koostuu satelliittiohjelmista BBC TV Europe, Cable News Network, The Children's Channel, Discovery, Lifestyle ja Screen Sport. Elokuussa käynnistyi lisäksi maksu-tv-kanava TV-1000. Vuoden lopussa Jancolla oli kaikkiaan 7.166 maksu-tv-tilausta.

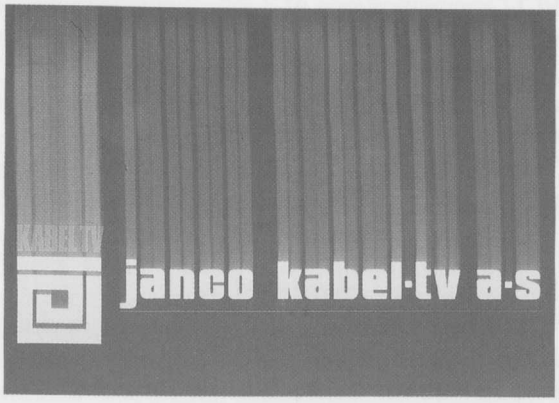

Vuoden 1989 aikana saatiin päätökseen mittava valokaapelitekniikkaan perustuvan kaukosiirtoverkon rakennustyö. Siirtoverkko tarjoaa mahdollisuuden 24 tv-kanavan välittämiseen, ja se on laajennettavissa 48 tv-kanavaan.

Jancon liikevaihto kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 15 %. Maksu-tv-toiminnan ja verkon uusimisen aiheuttamista investoinneista ja kertakustannuksista huolimatta yhtiön tulos pysyi hyvänä.

Ulkomaista omistusoikeutta norjalaisissa kaapeli-tv-yhtiöissä koskevien uusien määräysten vuoksi on Sanoma Osakeyhtiön luovuttava enemmistöosakkuudestaan Jancossa elokuuhun 1990 mennessä.

Startel-ryhmä

Startel-ryhmä on Sanoma Yhtymän informaatiopalveluiden tuottamiseen keskittyvä liiketoimintayksikkö. Siihen kuuluivat kertomusvuonna Startel Oy ja vuoden alusta lähtien kokonaan omistettu tytäryhtiö Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy.

Startel Oy tuottaa sähköisiä talouselämän tietopalveluja, kustantaa liikehakemistoja ja tarjoaa business-to-business -markkinointipalveluja. Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy, SITA, puolestaan on erikoistunut viestinnän seurantapalveluihin.

Kokonaisuudessaan Startel-ryhmän liiketoiminnan tulos oli positiivinen, joskin uusiin tietojärjestelmiin liittyneet projektit viivästyttivät eräitä suunniteltuja toimenpiteitä niin, ettei ryhmä tilivuonna yltänyt asetettuihin tavoitteisiin.

Startel Oy

Sähköisissä tietopalveluissa toiminnan painopisteenä oli rahoitusinformaatio- ja uutispalveluiden kehittäminen. Helsingin Arvopaperipörssin noteeraustietojen lisäksi Startel alkoi välittää tosiaikaisia optionoteeraustietoja tammikuusta alkaen.

Toukokuussa aloitettiin Startel Express -talousuutispalvelu, joka tarjoaa nopean tiedonlähteen yrityselämän tapahtumien seurantaan. Startelin talousuutistoimituksen uutispalvelu kertoo talouselämää koskevat uutiset heti, kun tieto on saatavissa. Palvelu välittää myös listayhtiöiden tiedotteet sellaisinaan toimien talouselämän tiedotuskanavana. Syyskuussa liitettiin Startelin järjestelmään myös OTC- listan tosiaikaiset noteeraukset, jotka saadaan Helsingin Arvopaperipörssistä.

Vuoden lopulla Startel teki sopimuksen Knight-Ridder Business Information Services -ryhmän kanssa rahoituspalveluiden markkinoinnista Suomessa. Knight-Ridder Business Information Services on maailman johtavia yritys- ja rahoitusinformaation tuottajia. Sen palvelut vahvistavat Startelin asemaa rahoitusinformaation alalla.

Startelin kotimaisten — Pörssilinja, Kurssilinja, Uutislinja, Lextel, Pörssiyhtiöt — ja ulkomaisten — Global Report, Affärsdata, EasyNet — tietopalveluiden markkinointia jatkettiin kertomusvuonna.

Rahoitusinformaatiota julkaistiin sähköisten palvelujen lisäksi Pörssiviikko-nimisessä tietomuistiossa sekä liikehakemistoissa.

Startel Oy julkaisi vuonna 1989 seuraavat liikehakemistot: Sininen Kirja XXI, Pörssiyhtiöiden Omistus, Taseet ja Taustat -90 ja Kuumat Linjat 1990. Lisäksi julkaistiin ensimmäistä kertaa ilmestyvä kansainväliseen yhteistyöhön pohjautuva Kompass Finland -tuotehakemisto.

Markkinointipalvelujen alueella jatkettiin omien yritysosoitepalvelujen myyntiä, joka kehittyi suunnitellulla tavalla. Startelin kehittämän myynnin ja markkinoinnin ohjausjärjestelmän — Salespowerin — markkinointi ja kehitystyö jatkuivat kertomusvuonna. Joulukuun alusta nämä toi-

minnot organisoitiin omaksi tulosyksikökseen nimellä Startel Järjestelmäpalvelut.

Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy, SITA

SITA suorittaa asiakkaidensa toimeksiannosta julkisen viestinnän seurantaa. Seurannan piirissä ovat 1500 kotimaista sanoma-, ammatti- ja aikakauslehteä, TV 1, 2 ja 3 sekä tarvittaessa Tallinnan tv, Helsingin kuuluvuusalueen radioasemat, eduskunnan lainsäädäntö ja kansainvälisen leikepalvelujärjestön FIBEP:n kautta noin 50.000 lehteä 35 maassa.

SITA välittää ilmoituksia kaikkiin suomalaisiin ja ruotsalaisiin lehtiin sekä muiden pohjoismaiden suurimpiin lehtiin.

Kuluneen vuoden aikana valmistui uusi sponsoritoiminnan seurantajärjestelmä Suomessa. Se on kehitetty yhteistyössä VTT:n graafisen laboratorion kanssa. Yhtiön atk-järjestelmien kokonaisvaltaiseen kehittämiseen tähtäävä selvitystyö käynnistettiin vuoden lopulla.

Kertomusvuoden aikana yhtiön toiminta kehittyi suotuisasti ja sen kannattavuus parani.

Sanoma Yhtymän henkilöstö

Sanoma Yhtymässä oli vakinaisessa ja määräaikaisessa työsuhteessa yhteensä keskimäärin 5.214 henkilöä, jossa lisäystä edelliseen vuoteen 122 henkilöä. Sanomalehdenjakajia oli 2.035 ja asiamiehiä 2.293. Palkkakustannukset mukaan lukien lakisääteiset henkilösivukulut olivat yhtymän liikevaihdosta 39.4 %. Lisäksi eläkesäätiö maksoi eläkkeitä 13.052.822,07 mk. Yhtiön tytäryhtiöiden palveluksessa oli yhteensä keskimäärin 600 henkilöä.

Investoinnit

Sanoma Yhtymän nettoinvestoinnit olivat 363,8 mmk, tästä kiinteistöinvestoinnit 43,8 mmk, kone- ja muut kalustoinvestoinnit 218,5 mmk, arvopaperit 69,2 mmk ja muut 32,3 mmk. Arvopaperiinvestoinnit noteerattuihin osakkeisiin olivat 30,8 mmk. Emoyhtiön nettoinvestoinnit olivat yhteensä 228,4 mmk.

Sanomalehtiryhmän investoinneista merkittävin oli Varkauden satelliittipainon rakentamisen loppuunsaattaminen. Ilta=Sanomien sivunvalmistuksen käyttöön valmistui Scitex 4-värijärjestelmä. Forssaan rakennettavan toisen satelliittipainon painokoneen ennakkoa suoritettiin 70 mmk.

Sanomaprint-liiketoimintayksikön investoinnit olivat vähäiset ja koostuivat useista tuotantoon, asiakaspalveluun ja tietoliikennejärjestelmään liittyvistä kohteista.

Kaapeli-tv-toimintaan liittyvät investoinnit olivat yhteensä 52,0 mmk, mistä Helsinki Televisio Oy:n verkonrakennusinvestoinnit olivat 24,8 mmk ja vastaavat Janco Kabel-TV A/S:n 9,8 mmk.

Kiinteistöinvestoinneista merkittävimpiä olivat Erottajankatu 9—11 sekä Strömbergintie 4 saneerausten loppuunsaattaminen.

Tuloksen muodostus

Sanoma Yhtymän tulos oli hyvä ja kannattavuus edellisvuotta parempi huolimatta siitä, että yhtymän tulosta rasittivat 100-vuotisjuhlakulut sekä henkilöstölle maksettu juhlaraha. Suomen taloudessa jatkunut odotettua voimakkaampi kasvu heijastui Helsingin Sanomain ilmoitusmyynnin ennätykselliseen kasvuun. Sanomalehtien tulos kehittyi edelleen myönteisesti. Sanomaprintin kirjapainotoiminta ja aikakauslehtien ilmoitusmyynti kehittyivät ennakoitua myönteisemmin, minkä johdosta Sanomaprint-liiketoimintaryhmän tulos oli tasoltaan hyvä. Eurocable- ja Startel-liiketoimintaryhmien tulos oli lievästi tappiollinen.

Yhtymän liikevaihto oli 2.106,4 mmk, kasvua edellisestä vuodesta 16,9 %. Yhtymän käyttökate, 430,6 mmk, oli 20,4 % liikevaihdosta, kun käyttökate vuotta aikaisemmin oli 403,6 mmk ja 22,4 % liikevaihdosta. Emoyhtiön liikevaihto oli 1.882,8 mmk, missä kasvua oli 13,8 %.

Yhtymän tilinpäätöksessä esitetyt poistot ovat elinkeinoverolain sallimat enimmäispoistot. Poistoihin sisältyy kehitysalueella sijaitsevan Varkauden painotalon poistoja 39 mmk. Yhtymän sisäisen laskennan mukaiset, jälleenhankintahintaiset poistot olivat 183,8 mmk, missä kasvua edellisestä vuodesta oli 7 %. Yhtymän tulos ennen satunnaisia tuottoja ja kuluja, tilinpäätösvarauksia ja veroja sekä käyttäen sisäisen laskennan poistoja, oli 284,3 mmk, mikä oli 19,6 % edellisvuotta suurempi. Yhtymän nettovelat olivat 11,3 % liikevaihdosta, kun ne vuotta aikaisemmin olivat 10,5 %.

Sanoma Yhtymän avainlukuja

	1989	Muutos%	1988	1987
Liikevaihto mmk	2.106	+ 16,9	1.801	1.627
Palkat + sosiaalikulut mmk	830	+ 17,7	705	669
% liikevaihdosta	39,4		39,2	41,1
Käyttökate mmk	431	+ 6,7	404	322
% liikevaihdosta	20,5		22,4	19,8
EVL:n mukaiset poistot mmk	181	+ 15,3	157	133
Verot ilman luovutusvoittoveroja mmk	84	+158,5	53	47
Osingot mmk	8	+100,0	4	3
Tulos ennen varausten muutoksia, satunnaisia tuottoja ja kuluja ja veroja sekä käyttäen sisäisen laskennan poistoja mmk	284	+ 19,6	237	163
% liikevaihdosta	13,5		13,2	10,0
Tilikauden voitto mmk	72	+ 20,0	60	65
Bruttoinvestoinnit mmk	358	+ 4,4	343	363
Oma pääoma + varaukset mmk	1.599	+ 7,6	1.486	738
% taseen loppusummasta ilman tilausvastuuta	57,0		58,1	45,4
Taseen loppusumma mmk	3.012	+ 9,3	2.756	1.818
Rahoitusomaisuuden ja korottoman vieraan pääoman suhde	1,9		1,9	1,6
Nettovelat	237	+ 24,7	190	337
% liikevaihdosta	11,3		10,6	20,7
Henkilöstö keskimäärin	3.179	+ 6,4	2.988	3.001
jakajat	2.035	– 3,4	2.106	2.271

Sanoma Yhtymän tulos prosentteina liikevaihdosta

	1989 %	1988 %	1987 %	1986 %	1985 %
Myyntituotot	136,5	137,6	135,6	134,6	134,7
Myynnin oikaisuerät	– 36,5	– 37,6	– 35,6	– 34,6	– 34,7
Liikevaihto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tila- ja konevuokrat	+ 0,6	+ 0,9	+ 0,8	+ 0,6	+ 0,9
Ainekulut	– 22,5	– 23,0	– 23,0	– 24,3	– 23,7
Henkilöstökulut (1)	– 32,7	– 32,1	– 33,6	– 34,3	– 34,6
Muut kulut (1)	– 25,0	– 23,4	– 24,4	– 24,4	– 24,4
Käyttökate	20,4	22,4	19,8	17,6	18,2
Nettokorot	+ 1,5	– 0,3	+ 0,1	– 0,2	– 0,2
Maksetut verot (2)	– 4,0	– 3,0	– 2,9	– 1,9	– 1,8
Muut tuotot — kulut	– 0,3	+ 0,1	+ 0,5	+ 0,9	+ 0,7
Tulorahoitus	17,6	19,2	17,5	16,4	16,9
Eläkevastuun kattamaton osa +/katettu osa –	—	—	– 2,8	+ 0,6	+ 0,5
EVL:n mukaiset maksimipoistot (3)	– 9,1	– 8,7	– 8,2	– 9,4	– 9,6
Tulos ennen varauksia	8,5	10,5	6,5	7,6	7,8

1) Sisältää poikkeuksellisia kustannuseriä, jotka ovat aiheutuneet lehden 100-vuotisjuhlista.

2) Vuonna 1988 maksettuihin veroihin on sisällytetty vain operatiivisen toiminnan aiheuttamat verot.

3) Vuosien 1988 ja 1989 poistot eivät sisällä lisäpoistoja.

Sanoma Yhtymän tuloslaskelma 1.1.—31.12.1989

(1.000 mk)		1989		1988
Myyntituotot		2.876.154		2.477.976
Myynnin oikaisuerät				
Alennukset	190.688		157.009	
Luottotappiot	8.086		4.751	
Liikevaihtovero	88.321		81.780	
Provisiot ja mainostoimistopalkkiot	235.815		219.716	
Muut oikaisuerät	246.860	– 769.770	213.584	– 676.840
Liikevaihto (1)		2.106.384		1.801.136
Tila- ja konevuokratulot		+ 13.199		+ 15.992
Muuttuvat kulut				
Aineet ja tarvikkeet	493.532		408.803	
Palkat ja palkkiot	460.713		411.576	
Muut muuttuvat kulut	164.939		148.292	
Varaston muutos	– 16.768	–1.102.416	4.609	– 973.280
Myyntikate		1.017.167		843.848
Kiinteät kulut				
Palkat ja palkkiot	229.331		166.257	
Vuokrat	33.833		31.040	
Muut kiinteät kulut (2)	323.375	– 586.539	242.977	– 440.274
Käyttökate		430.628		403.574
Poistot (3)				
Rakennuksista ja rakennelmista	47.356		74.797	
Koneista ja kalustosta	158.250		174.427	
Aineettomista oikeuksista	678		987	
Muista pitkävaikutteisista menoista	17.855		13.468	
Konsernin lisäpoistot	6.889	– 231.028	4.357	– 268.036
Liikevoitto		199.600		135.538
Rahoitustuotot ja kulut				
Korkotuotot (4)	97.975		45.249	
Osinkotuotot	8.948		9.910	
Muut rahoitustuotot	4.505		5.650	
Korkokulut	– 66.612		– 51.179	
Muut vieraan pääoman kulut	– 7.279	+ 37.537	– 5.451	+ 4.179
		237.137		139.717
Satunnaiset tuotot ja kulut				
Tuotot	+ 4.098		—	
Kulut (5)	– 16.438	– 12.340	– 7.626	– 7.626
Voitto ennen varauksia ja veroja		224.797		132.091
Varausten muutokset				
Varastovaraus	– 42.211		– 1.329	
Investointivaraus	– 2.218		3.273	
Muut varaukset (6)	– 25.754	– 70.183	– 21.374	– 19.430
Välittömät verot	83.942		105.331	
— Käyttörahastosta	—	– 83.942	– 51.918	– 53.413
Vähemmistön osuus tytäryhtiöiden tuloksesta		+ 1.062		+ 605
Tilikauden voitto		mk 71.734		mk 59.853

Suluissa olevat numerot viittaavat kohtaan ''Lisätietoja Sanoma Yhtymän tuloslaskelman ja taseen eriin vuodelta 1989'' sivulla 26.

Sanoma Yhtymän tase 31. 12. 1989

Vastaavaa

(1.000 mk)		1989		1988
Rahoitusomaisuus				
Rahat ja pankkisaamiset	88.442		77.203	
Myyntisaamiset (7)	307.938		283.241	
Lainasaamiset	564.093		561.586	
Ennakkomaksut	8.346		6.963	
Siirtosaamiset	73.733		58.155	
Muut rahoitusvarat (8)	113.351	1.155.903	86.087	1.073.235
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	59.641		44.808	
Valmiit tavarat ja keskeneräiset työt	22.941	82.582	19.141	63.949
Käyttöomaisuus ja muut pitkävaikutteiset menot				
Maa-alueet	353.685		343.684	
Rakennukset ja rakennelmat	604.338		612.041	
Koneet ja kalusto	336.798		245.115	
Muut aineelliset hyödykkeet	20.178		33.620	
Osakkeet ja osuudet	330.197		288.641	
Aineettomat oikeudet	1.993		4.722	
Pitkävaikutteiset menot	82.791	1.729.980	65.494	1.593.317
Konserniaktiiva		43.084		25.987
		mk 3.011.549		mk 2.756.488

Vastattavaa

(1.000 mk)		1989		1988
Vieras pääoma				
Lyhytaikainen				
Ostovelat	77.332		77.270	
Ennakkomaksut (7)	219.409		203.822	
Siirtovelat	270.276		265.440	
Muut lyhytaikaiset velat	119.003	686.020	94.215	640.747
Pitkäaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	266.275		235.393	
Eläkelainat (9)	440.688	706.963	386.491	621.884
Varaukset				
Varastovaraus	20.799		18.601	
Investointivaraukset	204.630		162.462	
Muut varaukset	211.039	436.468	185.199	366.262
Vähemmistön osuus		19.598		7.881
Oma pääoma				
Sidottu	743.250		743.250	
Vapaa	347.516		316.611	
Tilikauden voitto	71.734	1.162.500	59.853	1.119.714
		mk 3.011.549		mk 2.756.488

Sanoma Yhtymän liitetiedot 31. 12. 1989

1. Yhtymään kuuluvat yhtiöt

Yhtymään kuuluvat emoyhtiö Sanoma Osakeyhtiö ja seuraavat toimivat tytäryhtiöt: Erikoislehdet alakonserni, ECI Communications AG, Eurocable Oy, Helsinki Televisio Oy, Hyvinkään Kirjapaino Oy, Hyvinkään Sanomalehti Oy, Janco Kabel-TV A/S alakonserni, Lehtikuva Oy, Oy Lippupalvelu — Biljettjänst Ab, Simonpaino Oy, Startel Oy alakonserni, kiinteistöyhtiöt: Asunto-osakeyhtiö Ilkantie 13, Asunto-osakeyhtiö Laajavuorenkuja 3, Asunto-osakeyhtiö Vellikellonkuja, Asunto-osakeyhtiö Vihdintie 4, Kiinteistöosakeyhtiö Erottajankatu 9-11, Kiinteistöosakeyhtiö Erottajankatu 15-17, Kiinteistöosakeyhtiö Korkeavuorenkatu 30, Kiinteistöosakeyhtiö Miekkakala, Kiinteistö Oy Myllymäenpolku, Kiinteistö Oy Myllymäentie, Kiinteistöosakeyhtiö Sanomalan Keskusalue, Kiinteistö Oy Vantaan Valtatie 3, Sanomain Huoneisto ja Kiinteistöholding Oy sekä ei-toimivat Helsingin Päivälehti Oy, Kodin Kuvalehti — Terve Lapsi Oy, Sanem Oy, Sanoma, Inc. Keskinäisen omistuksen eliminointi on suoritettu hankintamenomenetelmällä.

2. Sidottu oma pääoma

Sidottu oma pääoma 1.1.1989	15.490.315,48
Perustetuille asunto- ja kiinteistöyhtiöille luovutettujen kiinteistöjen ja huoneistojen luovutusvoittoa vastaava arvonkorotus	727.759.793,66
	743.250.109,14

3. Vapaa oma pääoma

1. 1. 1989	376.464.079,78
Jaettu osinkoa	– 8.284.220,00
Annettu lahjoituksia	– 37.308.413,16
Helsinki Televisio Oy:n liittymismaksut	+ 17.057.077,70
Muuntoeron vähennys	– 413.071,80
	347.515.452,52

4. Velan vakuudeksi annetut arvopaperit ja pantit	96.823.161,16
Velan vakuudeksi annetut kiinnevelkakirjat	153.300.000,00
Takaukset	13.348.811,16
Ehdollinen velvoite	700.000,00
5. Käyttöomaisuuden verotusarvot	
Maa-alueet	90.572.898,00
Rakennukset ja rakennelmat	218.272.910,00
Osakkeet ja osuudet	477.845.364,00
6. Eläkesäätiön vastuuvajaus	28.376.306,90
7. Poistoihin sisältyy kehitysaluepoistoja seuraavasti	
Rakennukset	975.958,24
Koneet ja kalusto	37.568.468,42
	38.544.426,66

8. Yhtymän osakkeet

	kpl	%-osuus	nimellisarvo	kirjanpitoarvo
Sanoma Osakeyhtiön				
osakkuusyhtiöt				152.986.914,94
huoneisto-osakkeet				11.393.951,87
Tytäryhtiöiden omistamat osakkeet				
MXS-Satelliitti-palvelu Oy	1.042	20,00	104.200,00	4.063.998,00
Päijät-Visio Oy	404	20,25	2.020.000,00	2.020.563,85
Kotkan Tieto-ruutu Oy	970	20,21	970.000,00	970.323,20
Suomen Paikallis-tv-kanava Oy	1.700	33,34	1.700.000,00	1.700.000,00
Helsinki Satelliitti TV Oy	2.500	50,00	250.000,00	250.000,00
Keski-Uusimaa Oy	15.108	12,50	30.216,00	2.438.400,00
Asiakastieto	10	2,70	1.000,00	156.400,00
Telebase Systems, Inc.	625.000	7,80	—	4.051.000,00
Westminster Cable Company Ltd.	33.448	10,00	GBP 33.448,00	5.078.575,00
Cork Communi-cations Ltd.	3.538.689	31,00	IEP 1.769.344,50	19.068.220,63
Muut				670.652,29
Huoneisto-osakkeet				125.327.782,41
				330.176.782,19

Lisätietoja Sanoma Yhtymän tuloslaskelman ja taseen eriin vuodelta 1989

Tuloslaskelma

1. Liikevaihdon kasvuun sisältyvät Hyvinkään Sanomalehti Oy:n ja Hyvinkään Kirjapaino Oy:n sekä Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy:n liikevaihdot yhteensä 42,5 mmk.

2. Muihin kiinteisiin kuluihin sisältyy vastuun kasvun suuruinen eläkesäätiösiirto, 7,9 mmk. Vastuun kasvu edellisenä vuonna oli 7,3 mmk.

3. Poistot ovat maksimi EVL-poistoja. Niihin sisältyy kehitysaluepoistoja 38,5 mmk.

4. Korkotuottoihin sisältyy nostamattomille investointitalletuksille kertynyttä korkoa 10,6 mmk.

5. Satunnaisiin eriin on kirjattu suurimpana eränä tilikauden aikana otetun eläkevakuutuksen aikaisemmilta vuosilta kertynyt osuus, 14,5 mmk.

6. Muiden varausten muutoksiin sisältyy toimintavarauksen lisäys 24,8 mmk ja luottotappiovarauksen lisäys 0,9 mmk.

Tase

7. Myyntisaamisiin sisältyy saamisia tilauksista 65,8 mmk. Vastattavien ennakkomaksuihin sisältyy 207,8 mmk ennakkosuorituksia toimittamattomista tilauksista.

8. Muihin rahoitusvaroihin sisältyy investointitalletus 76,9 mmk.

9. Eläkelainoihin sisältyy lainaa eläkesäätiöltä 162,8 mmk.

Sanoma Osakeyhtiön tuloslaskelma 1.1.–31.12.1989

(1.000 mk)	1989		1988	
Myyntituotot		2.581.492		2.268.303
Myynnin oikaisuerät				
Alennukset	187.994		154.057	
Luottotappiot	6.783		4.348	
Liikevaihtovero	83.032		76.338	
Provisiot ja mainostoimistopalkkiot	228.303		214.825	
Tuoterahdit	171.422		147.497	
Muut oikaisuerät	21.182	– 698.716	17.259	– 614.324
Liikevaihto		1.882.776		1.653.979
Tila- ja konevuokratulot		+ 17.171		+ 17.036
Muuttuvat kulut				
Aineet ja tarvikkeet	432.669		368.834	
Palkat ja palkkiot	414.439		388.440	
Muut muuttuvat kulut	164.632		152.201	
Varaston muutos	– 15.670	– 996.070	+ 8.312	– 917.787
Myyntikate		903.877		753.228
Kiinteät kulut				
Palkat ja palkkiot	191.636		138.278	
Vuokrat	106.802		59.975	
Muut kiinteät kulut	271.513	– 569.951	211.488	– 409.741
Käyttökate		333.926		343.487
Poistot				
Rakennuksista ja rakennelmista	6.265		59.752	
Koneista ja kalustosta	116.183		156.007	
Aineettomista oikeuksista	491		777	
Muista pitkävaikutteisista menoista	7.684	– 130.623	6.304	– 222.840
Liikevoitto		203.303		120.647
Rahoitustuotot ja kulut				
Korkotuotot	133.238		58.595	
Osinkotuotot	8.818		9.910	
Osinkotuotot tytäryhtiöiltä	6.612		2.500	
Muut rahoitustuotot	4.385		5.640	
Korkokulut	– 70.220		– 50.731	
Muut vieraan pääoman kulut	– 6.833	+ 76.000	– 5.422	+ 20.492
		279.303		141.139
Satunnaiset tuotot ja kulut				
Tuotot	+ 5.374		174	
Konserniavustus	– 36.900		—	
Muut kulut	– 15.186	– 46.712	– 201	– 27
Voitto ennen varauksia ja veroja		232.591		141.112
Varausten muutokset				
Varastovaraus, lisäys–/vähennys+	– 2.137		+ 2.909	
Investointivaraus, lisäys	– 41.481		—	
Muut varaukset, lisäys	– 23.044	– 66.662	– 24.575	– 21.666
Välittömät verot	– 75.305		102.451	
— Käyttörahastosta	—	– 75.305	– 51.918	– 50.533
Tilikauden voitto		mk 90.624		mk 68.913

Sanoma Osakeyhtiön tase 31.12.1989

Vastaavaa

(1.000 mk)	1989		1988	
Rahoitusomaisuus				
Rahat ja pankkisaamiset	17.722		15.871	
Myyntisaamiset	258.055		257.410	
Lainasaamiset	1.165.776		1.141.491	
Ennakkomaksut	1.094		2.672	
Siirtosaamiset	72.656		58.020	
Muut rahoitusvarat	106.904	1.622.207	80.856	1.556.320
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	57.108		40.966	
Valmiit tavarat ja keskeneräiset työt	9.837	66.945	10.310	51.276
Käyttöomaisuus ja muut pitkävaikutteiset menot				
Maa-alueet	55.574		53.580	
Rakennukset ja rakennelmat	44.507		36.728	
Koneet ja kalusto	151.997		154.826	
Ennakkomaksut, koneet	80.057		18.417	
Osakkeet ja osuudet	164.381		129.906	
Osakkeet ja osuudet, tytäryhtiöt	631.856		643.929	
Aineettomat oikeudet	1.496		3.987	
Muut pitkävaikutteiset menot	29.541	1.159.409	25.571	1.066.944
		mk 2.848.561		mk 2.674.540

Vastattavaa

(1.000 mk)	1989		1988	
Vieras pääoma				
Lyhytaikainen				
Ostovelat	57.649		61.872	
Ennakkomaksut	196.216		188.449	
Siirtovelat	250.687		262.293	
Muut lyhytaikaiset velat	91.816	596.368	99.137	611.751
Pitkäaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	236.035		199.407	
Eläkelainat	416.848		372.197	
Muut pitkäaikaiset velat	5.031	657.914	5.031	576.635
Varaukset				
Varastovaraus	20.083		17.946	
Investointivaraukset	192.458		150.977	
Muut varaukset	205.185	417.726	182.141	351.064
Oma pääoma				
Sidottu				
Osakepääoma	14.201		14.202	
Arvonkorotusrahasto	1.289	15.490	1.288	15.490
Vapaa				
Käyttörahasto	1.060.631		1.040.522	
Lahjoitusvaraus	20		5	
Voitto edellisiltä vuosilta	9.788		10.160	
Tilikauden voitto	90.624	1.161.063	68.913	1.119.600
		mk 2.848.561		mk 2.674.540

Sanoma Osakeyhtiön liitetiedot 31. 12. 1989

1. Osakepääoma	
K-osakkeet	7.100.760.00
E-osakkeet	7.100.760,00
2. Oman pääoman muutokset	
Käyttörahasto	
1. 1. 1989	1.040.522.389,81
Siirretty voittovaroista	+ 60.000.000,00
Lahjoitukset 100-vuotispäivänä 16. 11.	– 39.891.664,17
31. 12. 1989	1.060.630.725,64
Lahjoitusvaraus	
1. 1. 1989	5.000,00
Siirretty voittovaroista	+ 1.000.000,00
Annettu lahjoituksina	– 985.000,00
31. 12. 1989	20.000,00
Voittovarat	
1. 1. 1989	79.072.405,28
Käytetty osingonjakoon	– 8.284.220,00
Siirretty käyttörahastoon	– 60.000.000,00
Siirretty lahjoitusvaraukseen	– 1.000.000,00
	9.788.185,28
Tilikauden voitto	90.623.939,15
31. 12. 1989	100.412.124,43
3. Velan vakuudeksi annetut arvopaperit	1.223.556,30
Velan vakuudeksi annetut kiinnevelkakirjat	130.800.000,00
Takaukset	12.089.741,41
Takaukset konserniyhtiöiden puolesta	12.722.260,31
Vastuut konserniyhtiöiden shekkiluotoista	17.042.990,24
4. Saamiset tytäryhtiöiltä	588.297.462,73
Velat tytäryhtiöille	24.451.004,62
5. Käyttöomaisuuden verotusarvot	
Maa-alueet	53.552.247,00
Rakennukset	59.069.378,00
Osakkeet ja osuudet	438.740.495,37
Osakkeet ja osuudet, tytäryhtiöt	443.033.822,80
6. Käyttöomaisuuden arvonkorotukset 1. 1. 1989	
Maa-alueet	5.000.000,00
Osakkeet ja osuudet	3.389.555,48
31. 12. 1989	8.389.555,48
7. Eläkesäätiön vastuuvajaus	27.846.631,69
8. Eläkesitoumuksista aiheutuva vastuu	1.097.814,00
9. Poistoihin sisältyy kehitysaluepoistoja seuraavasti	
Rakennukset	975.958,24
Koneet ja kalusto	37.568.468,42

10. SANOMA OSAKEYHTIÖN OMISTAMAT TOISTEN YHTIÖIDEN OSAKKEET 31. 12. 1989

	kpl	% osuus	nimellis-arvo	kirjanpito-arvo
Tytäryhtiöt				
As. Oy Ilkantie 13	1.207	100,00	6.493.660,00	6.493.660,00
As. Oy Laajavuorenkuja 3	14.902	100,00	30.549.100,00	30.549.100,00
As. Oy Vellikellonkuja	100	100,00	120.000,00	120.000,00
Asunto-Osakeyhtiö Vihdintie 4	4 365	100,00	2.400.750,00	2.400.750,00
ECI Communications AG	39.000	100,00	CHF 3.900.000,00	11.668.200,00
Erikoislehdet Oy	1.050	100,00	10.500.000,00	14.000.000,00
Eurocable Oy	10.000	100,00	10.000.000,00	10.000.000,00
Helsinki Televisio Oy	8.299	90,7*	9.128.900,00	17.385.300,00
Kiinteistöosakeyhtiö Erottajankatu 9—11	3.289	89,42	328.900,00	52.219.027,57
Kiinteistöosakeyhtiö Erottajankatu 15—17	7.596	100,00	37.980.000,00	37.980.000,00
Kiinteistöosakeyhtiö Korkeavuorenkatu 30	4.468	96,21	11.549.780,00	11.549.780,00
Kiinteistöosakeyhtiö Miekkakala	15.866	97,84	63.464.000,00	74.570.200,00
Kiinteistö Oy Myllymäenpolku	46.500	100,00	29.574.000,00	29.574.000,00
Kiinteistö Oy Myllymäentie	34.215	100,00	66.000.735,00	66.000.735,00
Kiinteistöosakeyhtiö Sanomalan Keskusalue	69.940	100,00	159.001.596,00	159.001.596,00
Kiinteistö Oy Vantaan Valtatie 3	68.500	100,00	42.401.500,00	42.401.500,00
Helsingin Päivälehti Oy	15	100,00	15.000,00	15.000,00
Kodin Kuvalehti—Terve Lapsi Oy	10	100,00	100,00	100,00
Lehtikuva Oy	75.000	100,00	750.000,00	1.025.400,45
Oy Lippupalvelu-Biljettjänst Ab	3.000	100,00	120.000,00	831.200,00
Sanem Oy	100	100,00	15.000,00	15.000,00
Sanoma, Inc.	100	100,00	USD 100,00	4.853.906,80
Sanomain Huoneisto ja Kiinteistöholding Oy	11.400	95,00	11.400.000,00	11.400.000,00
Simonpaino Oy	1.000	100,00	1.000.000,00	20.493.782,50
Startel Oy	133.705	100,00	13.370.500,00	27.307.925,30
Tytäryhtiöt yhteensä				631.856.163,62
Osakkuusyhtiöt				
Oy Ekokem Ab	90	0,66	180.000,00	180.000,00
Enso-Gutzeit Oy	22.983	0,02	229.830,00	234.553,79
Finnair Oy	713.732	1,45	3.568.600,00	11.197.186,51
Helsingin Telset Oy	50	33,34	50.000,00	150.000,00
Kansallis-Osake-Pankki	267.262	0,15	5.345.240,00	10.523.254,57
Keimola Golf Club Oy	2	0,18	60,00	124.545,00
Kiinteistöosakeyhtiö Tommolankatu 20	23.333	23,30	233.330,00	233.330,00
Kymen Viestintä Oy	49.979	23,30	4.497.900,00	9.991.667,90
Kymmene Oy	1.195.871	1,77	23.917.420,00	58.869.840,33
Metsä-Serla Oy	72.293	0,47	3.614.650,00	5.345.904,70
Nordic Investors Limited	100	20,00	USD 10,000.00	2.367.420,00
Pro Lehdistö Oy — Pro Pressen Ab	88.788	8,89	8.878.800,00	8.878.800,00
Oy Radio Ykkönen — Radio Ettan Ab	14	18,20	140.000,00	365.557,00
Rauma-Repola Oy	26.321	0,02	263.210,00	389,130,80
Rautakirja Oy	1.057.314	16,32	21.146.280,00	13.972.128,73
Vakuutusosakeyhtiö Sampo	19.917	0,21	398.340,00	4.083.808,10
Suomen Tietotoimisto Oy	31.663	20,78	94.989,00	134.230,01
Oy Suomen Yhdyspankki Ab	460.311	0,01	4.603.110,00	12.750.982,13
Yhtyneet Paperitehtaat Oy	124.404	0,29	2.488.000,00	11.277.378,75
Muut				1.917.196,62
Osakkuusyhtiöt yhteensä				152.986.914,94
Huoneisto-osakkeet				11.393.951,87
Kaikki yhteensä				mk 796.237.030,43

(*) Mukaanluettuna Eurocable Oy:n omistamat osakkeet

Sanoma Yhtymän ja Sanoma Osakeyhtiön rahoituslaskelmat 1987—1989

	Sanoma Yhtymä			Sanoma Osakeyhtiö		
Varojen lähteet	**1989**	**1988**	**1987**	**1989**	**1988**	**1987**
Tulorahoitus						
Käyttökate	438,5	410,6	335,3	341,6	350,5	306,0
Rahoitustuotot ja -kulut	37,5	1,4	3,1	76,0	17,8	11,9
Muu tulorahoitus (netto)	– 14,2	–7,6	1,9	– 13,6	—	– 1,6
Käyttöomaisuuden luovutustulot	21,6	139,2	10,9	53,6	988,0	11,5
Tytärosakkeiden myynti	3,7	11,8	1,4			
Verot	– 83,9	–105,3	– 46,8	– 75,3	–102,5	– 44,2
Pääomarahoitus						
Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys	109,4	67,3	134,0	83,9	83,0	118,6
Liittymismaksut Helsinki Televisio Oy	18,8	14,4	9,7			
Arvostuserien vähennys	—	—	0,1			
Muuntoero	—	—	3,0			
Yhteensä (A)	531,4	531,8	452,6	466,2	1.336,8	402,2
Vähemmistöosuuden muutos	3,7	—	—			
	535,1	531,8	452,6			
Varojen käyttö						
Voitonjako						
Osingot	8,5	3,6	2,8	8,3	3,6	2,8
Muu voitonjako	40,9	0,5	0,5	40,9	0,5	0,5
Siirto eläkesäätiölle	7,9	7,0	58,1	7,7	7,0	57,8
Investoinnit						
Käyttöomaisuusinvestoinnit	357,5			282,0		
Käyttöomaisuuslahjoitukset	–19,9			–19,9		
	337,6	342,7	362,8	262,1	695,4	274,6
Tytäryhtiöosakkeiden hankinta	31,6	4,2	0,1			
Konserniavustus				36,9	—	3,5
Muuntoero	0,9	0,5	—			
Yhteensä (B)	427,4	358,5	424,3	355,9	706,5	339,2
Liikepääoman muutos						
Rahoitusomaisuuden vähennys+/lisäys–	+ 90,8	+339,6	+63,8	+ 66,0	+786,7	+121,5
Vaihto-omaisuuden lisäys+/vähennys–	+ 15,7	– 4,5	+ 3,5	+ 15,6	– 8,3	+ 5,3
Lyhytaikaisen vieraan pääoman lisäys–/vähennys+	+ 1,2	–161,8	– 39,0	+ 28,7	–148,1	– 63,8
Yhteensä (A—B)	107,7	173,3	28,3	110,3	630,3	63,0

Rahoitus ja omaisuusrakenteen kehitys

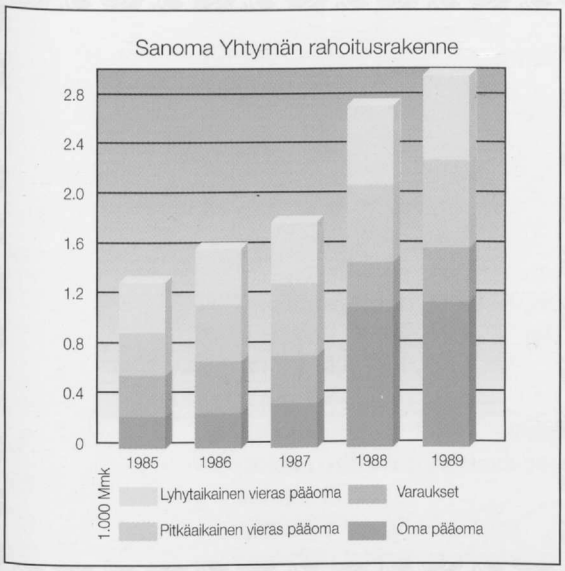

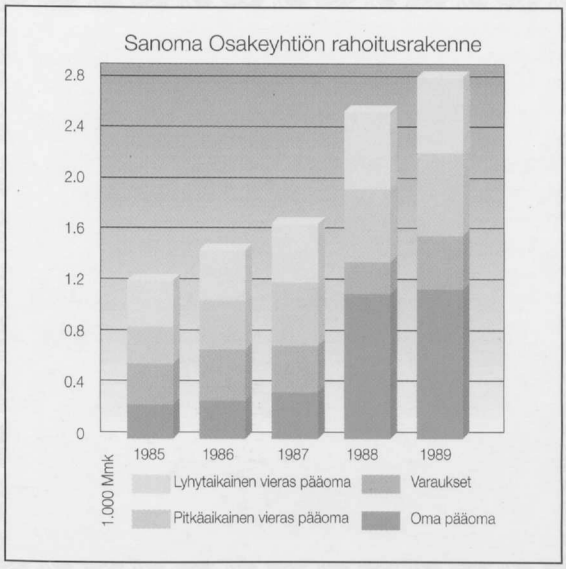

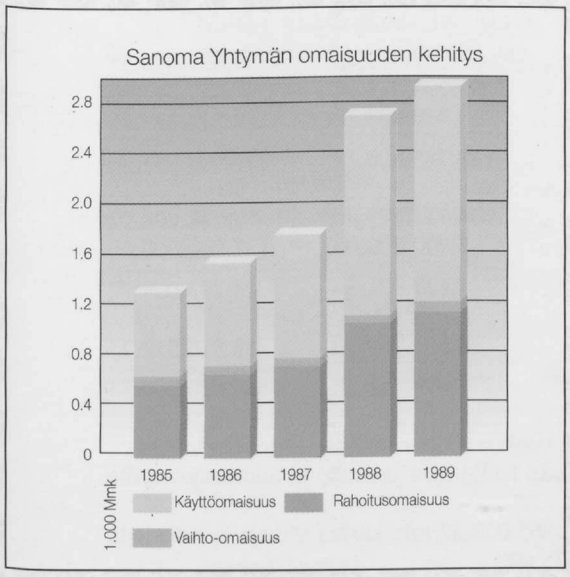

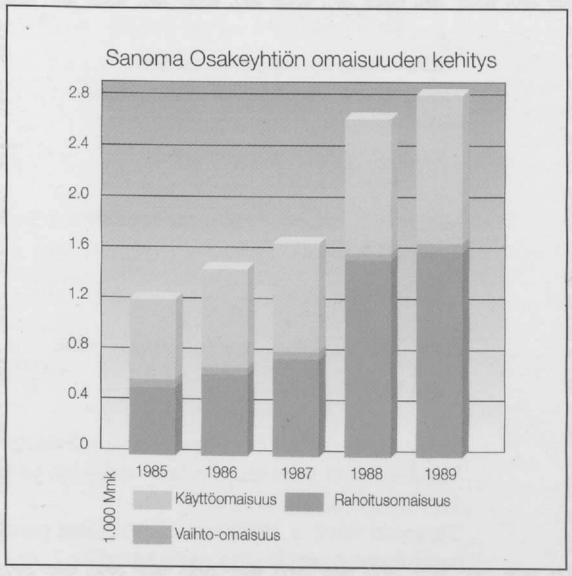

Sanoma Osakeyhtiön maksamat palkat ja sosiaalikulut

	1989	1988
Henkilökunnalle maksetut		
palkat ja palkkiot	468.998.342,35	405.199.184,29
Sairaus- ja äitiyslomapalkat	13.724.433,25	12.624.459,70
Vuosilomapalkat m.l. velan muutos	102.797.647,63	93.628.797,91
Palkat ja palkanluonteiset erät	585.520.423,23	511.452.441,90
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	37.582.513,45	31.659.070,35
TEL-, TAEL- ja LEL-vakuutusmaksut	83.793.083,06	70.657.345,60
Muut lakisääteiset henkilösivukulut	8.410.203,78	9.592.315,95
Yhteensä	129.785.800,29	111.908.731,90
Vapaaehtoiset henkilösivukustannukset	34.117.671,36	17.243.008,22
Siirto eläkesäätiölle	7.700.000,00	7.000.000,00
Yhteensä	41.817.671,36	24.243.008,22
Palkkiot henkilökuntaan kuulumattomille	20.554.769,30	18.816.512,73
Kaikki yhteensä	777.678.664,18	666.420.694,75

Sosiaalikuluissa ei ole mukana tilojen, kaluston tms. vuokria eikä muitakaan sisäisiä veloituksia.
Vuoden 1989 summiin sisältyy palkkoja ja palkkioita hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle 4.176.070,30 mk.
Yhtymän vuonna 1989 maksamat palkat olivat 684.665.050,82 mk, joista palkkoja ja palkkioita hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajille 7.752.241,75 mk.

Ehdotus voittovarojen käytöstä

Tilikauden voitto on 90.623.939,15 mk. Edellisen vuoden voittovaroista on käytettävissä 9.788.185,28 mk. Näin ollen voittovaroja on yhteensä 100.412.124,43 mk.

Hallitus ehdottaa, että em. varoista	100.412.124,43 mk
— jaetaan osinkona 7,50 mk osaketta kohden eli	3.550.380,00 mk
— siirretään käyttörahastoon	85.000.000,00 mk
— siirretään lahjoitusvaraukseen hallituksen päätettäväksi	500.000,00 mk
— ja jäännös	11.361.744,43 mk

jätetään voitto- ja tappiotilille, ja että hallitus oikeutetaan käyttämään vapaan oman pääoman varoja verojen maksuun vuoden 1990 aikana.

Mikäli yhtiökokous hyväksyy edellä olevan ehdotuksen, tulevat yhtiön omat varat olemaan seuraavat:

Osakepääoma	14.201.520,00 mk
Arvonkorotusrahasto	1.288.795,48 mk
Käyttörahasto	1.145.630.725,64 mk
Lahjoitusvaraus	520.000,00 mk
Käyttämättömät voittovarat	11.361.744,43 mk

Helsinki 15. 2. 1990

Aatos Erkko

Heikki Tikkanen

Teo Mertanen

Väinö J. Nurmimaa

Patricia Seppälä

Aarne Castrén

Jaakko Rauramo

Tilintarkastuskertomus

Olemme tarkastaneet Sanoma Osakeyhtiön tilikauden 1989 kirjanpidon, tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sekä hallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

KHT-yhteisö Salmi, Virkkunen & Helenius Oy on suorittanut tilikauden aikana jatkuvaa tarkastusta.

Emoyhtiö

Tilinpäätös on laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti. Tuloslaskelman mukaan tilikauden voitto on 90.623.939,15 markkaa.

Puollamme
tuloslaskelman ja taseen vahvistamista;
vastuuvapauden myöntämistä hallituksen jäsenille
ja toimitusjohtajalle;
taseen mukaisen voiton käyttämistä hallituksen
toimintakertomuksessaan esittämällä tavalla.

Konserni

Konsernitilinpäätös on laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti. Konsernitaseen mukainen vapaa oma pääoma on 419.250.000 markkaa.

Puollamme
konsernituloslaskelman ja konsernitaseen
vahvistamista.

Helsingissä 2. päivänä maaliskuuta 1990

Aimo Autio
KHT

Antti Helenius
KHT

Lehtien levikit

Sanomalehdet	**1985**	**1986**	**1987**	**1988**	**1989**
HS	427.614	430.251	441.735	457.068	470.708
HS-sunnuntai	505.471	512.401	524.109	541.299	557.834
IS	184.151	193.971	204.470	195.279	206.934
IS-viikonvaihde	220.027	230.772	236.260	222.748	232.407
Aikakauslehdet					
Me naiset	122.672	101.886	97.491	99.165	102.054
Gloria	–	–	42.827	46.620	48.421
Kodin Kuvalehti	171.011	162.133	165.008	167.321	171.841
Suuri Käsityökerho	102.035	98.373	110.130	110.469	107.944
Sandra	–	–	12.941	17.074	29.413
Erikoisaikakauslehdet					
et	95.687	113.271	128.079	138.688	154.229
Eläinmaailma	42.166	38.286	36.227	37.100	41.809
Kansa Taisteli	30.545	28.178	—	–	–
Tiede 2000	25.855	31.067	33.684	37.574	41.259
Terveys 2000	–	18.391	23.046	27.509	32.908
MikroBitti	43.676	42.793	41.513	38.872	37.576
C=lehti	–	–	13.432	16.066	17.141
Hifi	13.046	13.465	13.488	13.253	13.376
Tietokone	10.350	9.652	11.735	14.866	18.137
Prosessori	6.037	5.795	5.956	6.710	7.362
Skimbaaja	–	13.719	13.215	13.947	14.567
Street & Race	–	–	–	–	6.571
VK-lehti	–	–	–	–	6.505
Lasten- ja nuortenlehdet					
Aku Ankka	281.244	279.957	286.760	291.331	304.671
Roope-setä	56.071	49.772	49.025	52.726	52.577
Nalle Puh	53.075	47.572	44.664	40.196	38.065
Liisa Ihmemaassa	20.897	13.410	–	–	–
Maija Mehiläinen	–	29.705	16.957	14.703	11.278

Luvut ovat ao. vuoden aikana suoritetun virallisen levikintarkastuksen keskiarvoja.

Sanoma Yhtymän henkilöstö

Henkilökunta

Sanoma Yhtymän palveluksessa oli toimintavuoden aikana keskimäärin 5.214 henkilöä, mihin sisältyi 2.035 osa-aikaisessa työsuhteessa ollutta sanomalehdenjakajaa. Edelliseen vuoteen verrattuna lisäystä on ilman jakajia 191 ja jakajien osalta vähennystä 71 henkilöä.

Yhtymän eri yhtiöiden henkilömäärät olivat seuraavat:

	1989	1988
Sanoma Osakeyhtiö		
— ilman jakajia	2.586	2.601
— jakajat	2.035	2.106
Lehtikuva Oy	80	82
Oy Lippupalvelu — Biljettjänst Ab	15	13
Hyvinkään Sanomalehti Oy	23	-
Hyvinkään Kirjapaino Oy	72	-
Erikoislehdet Oy	84	8
Tecnopress Oy	-	30
Startel Oy	76	75
Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy, SITA	55	-
Eurocable Oy	20	19
Helsinki Televisio Oy	98	97
Janco Kabel-TV A/S	70	63
Yhteensä	5.214	5.094

Toimintavuoden aikana Sanoma Yhtymään tuli kaksi uutta tytäryhtiötä, Hyvinkään Sanomalehti Oy ja Hyvinkään Kirjapaino Oy. Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy siirtyi jo edellisen vuoden lopulla yhtymän piiriin. Tecnopress Oy fuusioitiin Erikoislehdet Oy:öön.

Henkilöstön bruttovaihtuvuus ilman jakajia oli Sanoma Osakeyhtiössä 6,2 % ja koko yhtymässä kotimaassa 8,9 %. Jakajien vaihtuvuus oli 7,3 %. Vuosilomasijaisia oli Sanoma Osakeyhtiössä yhteensä 442 henkilöä, sekä lisäksi 858 henkilöä sanomalehdenjakajina.

Palkat

Palkkakustannukset ovat yhtymän ylivoimaisesti suurin menoerä. Niiden osuus liikevaihdosta sosiaalikustannuksineen oli 39,4 %.

Yhteistoiminta

Yhtymässä toimi kuusi neuvottelukuntaa seuraavissa yksiköissä: Sanoma Osakeyhtiö, sanomalehtiryhmä, Sanomaprint, Erikoislehdet Oy, Helsinki Televisio Oy ja Lehtikuva Oy. Yhteistoiminnan tehostamista on jatkettu.

Sanoma Osakeyhtiön neuvottelukunnan asettama voitonjakojärjestelmää ja henkilöstörahastoa suunnitellut työryhmä sai työnsä päätökseen marraskuussa.

Hallintoedustus ja henkilöstörahasto

Ylimääräisessä yhtiökokouksessa 29.11.1989 Sanoma Osakeyhtiön yhtiöjärjestystä muutettiin si-

ten, että henkilöstöllä on mahdollisuus valita kaksi edustajaa yhtiön hallitukseen.

Sanoma Osakeyhtiön ylimääräisessä yhtiökokouksessa ja tytäryhtiöiden hallituksissa päätettiin henkilöstörahastoon liittyvän voittopalkkiojärjestelmän perustamisesta. Henkilöstörahaston perustamiskokous pidettiin 15. 12. 1989. Siinä henkilöstön edustajina toimivat valtuutetut hyväksyivät henkilöstörahaston säännöt ja valitsivat rahastolle hallituksen.

Eläkeläiset

Vuonna 1989 eläkkeelle siirtyi 87 henkilöä. Eläkeläisiä oli vuoden lopussa 1.246, joista vanhuuseläkkeellä 858, työkyvyttömyyseläkkeellä 224, rintamamieseläkkeellä 5 ja perhe-eläkkeellä 159.

Yhtymän henkilökunnasta kuului toimintavuoden päättyessä Sanoma Osakeyhtiön Eläkesäätiö s.r:n piiriin 2.392 ja yksinomaan TEL:n piiriin 2.752 henkilöä.

Eläkeläiset ovat vireä, Sanomain henkeä ja yhtiön perinteitä ylläpitävä ryhmä, joka osallistui runsaslukuisesti matkoihin sekä kulttuuri- ja viihdetilaisuuksiin, joita yhtiön tukema Sanomain Seniorit on vuoden mittaan järjestänyt.

Sanomain eläkeläisille järjestettyyn henkilökuntajuhlaan 29. 9. 1989 osallistui lähes 600 henkeä.

Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstön kehittäminen perustui osastoittain tehtyyn kehittämistarpeen kartoitukseen. Koulutusta suunniteltiin erilaisissa asiantuntijaryhmissä, joissa oli mukana myös koulutettavien edustajia. Liiketoimintayksiköiden henkilöstöryhmittäin nimitetyt koulutustoimikunnat ohjaavat ja valvovat toteutettavaa koulutusta. Osa koulutettavista osallistui ulkopuolisiin koulutustilaisuuksiin, mutta pääasiassa henkilöstön kehittämistoimenpiteet toteutettiin jo 21 vuotta toimineen Sanomain ammattioppilaitoksen puitteissa.

Kaikkien henkilöstöryhmien koulutuksessa tietotekniikka ja laatuun liittyvät asiat olivat tärkeimmät aiheet. Varkauden painon henkilöstön koulutus jatkui laajamittaisesti yhteistyössä Varkauden ammatillisen kurssikeskuksen kanssa.

Koulutukseen osallistui yhteensä 1.993 henkilöä eli 64 % yhtymän henkilöstöstä. Sisäisten koulutustilaisuuksien yhteenlaskettu tuntimäärä oli

4.462. Keskimääräinen koulutusaika koulutettavia kohti oli 3 päivää. Koulutuskustannukset ilman palkkoja olivat 0,4 % yhtymän liikevaihdosta ja koulutusajan palkat mukaan lukien 0,5 %.

Terveysasemat

Terveysasemien toimintaan sisältyivät työterveydenhuolto, sairaanhoito ja terveydenhuolto.

Erityistä huomiota kiinnitettiin työpaikkojen ergonomiaan sekä työntekijöiden aktivoimiseen lihaskuntonsa ylläpitämiseksi. Ergonomiakoulutukseen osallistui 260 henkilöä. Työn psyykkisten rasitusten tutkimista jatkettiin. Perinteiseen verenluovutukseen osallistui 138 sanomalaista. Sairauspoissaolojen määrä oli 3,3 % laskettuna säännöllisestä työajasta.

Sisäinen tiedotus

HESA-lehti ilmestyi kertomusvuonna entiseen tapaan kahdeksan kertaa. Lehti seurasi Helsingin Sanomain 100-vuotisjuhlavuoden tapahtumia, ja neljä numeroa ilmestyi sivumäärältään normaalia suurempina. Yhtymän henkilöstömäärä kasvoi, ja syksystä alkaen HESA-lehden painos oli 7.500 kappaletta. Sanomia-tiedotuslehti ilmestyi 51 kertaa, ja sen painos oli syksystä alkaen 6.300 kappaletta. Sanomia jakajillemme -lehti ilmestyi kaksi kertaa.

Harrastustoiminta

Sanoma Osakeyhtiö tuki vuonna 1989 henkilöstön harrastustoimintaa Sanomain Kerho r.y:n kautta. Kerhossa toimi vuoden aikana 31 jaosta. Kerho järjesti perinteiset talvi- ja kevätpäivät Jalassaaressa sekä syyspäivän Helsingin II Normaalikoulun yläasteella.

Sanomain Kerho r.y:llä oli tilaisuus kutsua koko yhtymän henkilöstö viettämään Päivälehden — Helsingin Sanomain satavuotisjuhlaa Dipoliin 3. ja 4.11. 1989. Useat jaokset esittelivät toimintaansa näyttelyosastoin, ja kerhotoiminnasta kertoi myös vuosien varrelta koottu valokuvanäyttely. Kerhon nykyistä toimintaa esiteltiin vuoden aikana tehdyssä video-ohjelmassa. Henkilöstöjuhliin osallistui yhteensä 2.600 henkilöä. Juhlat onnistuivat erinomaisesti.

Päiväkotitoiminta

Sanomain Päiväkodin Kannatusyhdistys r.y. ylläpitää päiväkotia Sanoma Osakeyhtiön henkilökunnan lapsille. Päiväkodissa on 40 hoitopaikkaa 3—6-vuotiaille lapsille.

Päiväkodin Kannatusyhdistyksellä on ostopalvelusopimukset Vantaan, Helsingin ja Espoon kaupunkien kanssa. Lisäksi on maksusitoumus Vihdin kunnan kanssa. Päiväkoti saa taloudellista tukea Sanoma Osakeyhtiöltä.

Yhteistyö lasten vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä oli vilkasta. Päiväkodin henkilökuntaan kuului kahdeksan vakituista henkilöä.

Katse 90-luvulle

Sanoma Yhtymä on pyrkinyt kehittämään henkilöstöään ja henkilöstöpolitiikkaansa edistyksellisesti, ennakkoluulottomasti ja ihmisiin luottaen. Tämä tie on omalta osaltaan tuonut menestystä 100-vuotisen historiamme aikana.

On aika suunnata katse 90-luvulle ja vielä siitäkin eteenpäin. Yhtymämme on pyrkinyt varustautumaan tulevaisuuteen kahta henkilöstöä koskevalla merkittävällä periaatteellisella päätöksellä ja toimenpiteellä.

Ensimmäinen niistä on henkilöstörahasto, jonka toiminta alkoi vuoden 1990 alusta. Rahastoa hallitsee yhtymän henkilökunta valtuuston ja valtuuston valitseman hallituksen kautta. Yhteisesti sopien on hallitukseen valittu myös työnantajan edustaja.

Varat rahastoon kertyvät kahdella tavalla. Osa voittopalkkiosta määräytyy yhtymän tuloksen perusteella. Tämä voittopalkkiona jaettava rahamäärä jakautuu tasan eli työajan suhteessa kaikkien jäsenten kesken. Yhtymän tuloksen perusteella jaettava rahamäärä voi olla korkeintaan 3 % säännöllisen työajan palkkasummasta. Toinen osa tulee liiketoimintayksikön budjetoidun tuloksen saavuttamisen perusteella. Tämä osuus jaetaan palkkojen suhteessa. Rahamäärä voi olla enintään 4 % säännöllisen työajan palkkasummasta. Liiketoimintayksikköjen osalta edellytetään lisäksi, että toiminta on voitollista yhtymän sisäisessä laskennassa.

Vuotuisen voittopalkkion määrä on enimmillään 7 % säännöllisen työajan palkkasummasta. Tärkeä periaate on ollut mitoittaa voittopalkkio tasoltaan merkittäväksi, mutta toisaalta varata mahdollisuus myös muille palkkiojärjestelmille. Ajatus lähtee hyvin pitkälle siitä, että ''kalupakissa'' olisi monenlaisia työkaluja eri tilanteita varten.

Tärkeä näkökohta voittopalkkiojärjestelmässä on se, että on korostettu yhtymäajattelua. Tämä on vastakkainen varsin yleisesti yrityselämässä toteutetun yhtiöittämissuunnan kanssa. Tätä kautta tasoitetaan eri liiketoimintayksiköissä tapahtuvia kannattavuuseroja ja -vaihteluita. Järjestelmä tekee mielekkääksi työskennellä myös niissä yksiköissä, joissa ollaan kehitystien ja kannattavuuden alussa ja joihin vasta panostetaan voimakkaasti.

Merkittävä periaate liiketoimintayksikön voittopalkkiojärjestelmässä on tuloksen sitominen budjetoituun tulokseen. Tämä merkitsee sitä, että budjetin laadinnasta on tullut huomattavasti aikaisempaa vaativampi prosessi. Yhtymän sisällä se edellyttää mm. sitä, että henkilökunta on hyvin informoitu, hyvin tietoinen budjetin sisällöstä, rakenteesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Avoin informaatio budjetin perusteista ja sisällöstä antaa henkilöstölle turvallisuutta siinä mielessä, että tavoitteissa on yhteinen pohja, johon mahdollisimman laajasti ollaan sitouduttu. Budjetin avulla voidaan ottaa huomioon suhdannevaihtelut huomattavasti paremmin kuin vain absoluuttista tulosta mittaavalla palkkiojärjestelmällä. Useimmiten poikkeuksellisen suuria ponnisteluja tarvitaan pikemminkin huonossa kuin hyvässä suhdannetilanteessa.

Voittopalkkiojärjestelmä on periaatteellisesti erittäin merkittävä, sillä se mahdollistaa henkilökunnan osallistumisen yhtymän voitonjakoon. Asian merkittävyyttä havainnollistaa voittopalkkion vertaaminen maksettujen osinkojen määrään. Mikäli vuodelta 1990 maksettaisiin enimmäisvoittopalkkio, olisi se yhtä suuri kuin viiden edellisen vuoden osingot yhteensä. Toisaalta tämä kertoo myös siitä, että perheyhtiössä pääomistajat ovat halunneet käyttää syntyneen tuloksen yhtiön kehittämiseen.

Lain mukaan rahastosta ei saa varoja ulos välittömästi, vaan ne rahastoidaan vähintään 10 vuodeksi. Tällä on merkitystä siinä mielessä, että rahaston motivaatiovaikutus paranee ajan kuluessa sitä mukaa, kun rahaa rahastoon kertyy. Kun henkilöstö näkee kukin oman voitto-osuutensa kehittymisen, motivaatio lisääntyy käsitykseni mukaan

hyvin vahvaksi ajan kuluessa.

Voittopalkkioiden maksaminen vuosittain nostaisi motivaatiotasoa lyhyellä tähtäimellä erittäin nopeasti ja oikealla järjestelmällä paljonkin, mutta tämä vaikutus vähenisi verrattain nopeasti. Henkilöstörahaston etu on mielestäni se, että se avaa mahdollisuuden aitoon yhteistyöhön ja sitä kautta parantaa yhtymän toiminnan laadullista tasoa, tuottavuutta ja kannattavuutta.

Henkilöstörahastossa rahaa kertyy rahastoon vuotuisina voittopalkkioina ja rahastoitujen varojen tuottoina. Rahaston varojen sijoitustoimintaan sinänsä liittyy mielestäni erittäin suuri periaatteellinen oivallus. Yksityisen palkansaajan on tavallisesti hyvin vaikeata toimia arvopaperi- ja rahamarkkinoilla johtuen mm. yksityisen ihmisen riskinottokyvyn ja riskinhajoituskyvyn rajallisuudesta. Sen sijaan rahaston hallitus voi hyödyntää mittakaavaedun ja raha- ja arvopaperimarkkinoiden tarjoamat moninaiset vaihtoehdot.

Henkilöstörahaston kanssa samanaikaisesti on yhtymässä ratkaistu hallintoedustuskysymys. Käydyissä neuvotteluissa päädyttiin ratkaisuun, jossa tänä vuonna Sanoma Osakeyhtiön hallitukseen voidaan valita kaksi henkilökunnan edustajaa. Ratkaisu edellytti luonnollisesti muutosta yhtiöjärjestykseen. Laadittu ratkaisu on merkittävä poikkeus yleiseen suuntaukseen, missä hallintoedustus järjestetään liiketoimintayksikkökohtaisesti.

Edellä todettu ratkaisu perustuu siihen, että Sanoma Osakeyhtiön hallitus käyttää ylintä valtaa koko yhtymässä. Henkilökunnan edustajat tulevat hallitukseen täysin valtuuksin, mutta myös täysin hallituksen jäsenen vastuin. Tämä on mielestäni oikea periaate ja oikea suunta.

Henkilöstörahasto ja hallintoedustus ovat asioita, jotka korostavat yrityksen merkitystä. Kehitys työmarkkinoilla on yleensäkin tämän suuntainen ja ennakoinkin, että yrityskohtainen kehitys ja vanha keskitetty työmarkkinajärjestelmä ajautuvat konfliktiin. Oma arvioni on, että yrityskohtaisuus tulee korporatiivista järjestelmää tärkeämmäksi. Kehitykseen menee vielä jonkin aikaa. Mutta kun hallintoedustus on kokonaisuudessaan toiminnassa ja yhä useammassa yrityksessä on henkilöstörahasto, muodostuu sellainen tilanne, jossa henkilökunnan ja yrityksen edut ovat samansuuntaistuneet. Tällöin painopiste aivan väistämättä siirtyy vahvaan yrityskohtaiseen ajatteluun. Tämä ajattelu sopii muuttuvaan ja vapautuvaan maailmaan ja yhdentyvään Eurooppaan.

Arvioin, että tulevaisuudessa keskusjärjestön rooli tulee olemaan hyvin erilainen ja todennäköisesti huomattavasti vähäisempi kuin tänä päivänä.

Keskusjärjestöjä tarvitaan parlamentaarisen järjestelmämme tukena hoitamaan kriisiaikoja ja epäjatkuvuuskohtia ja toimimaan etujärjestöinä lain valmisteluissa ja suurissa työmarkkinoita koskevissa muutosprojekteissa. Niiden rooli varsinaisen tulopolitiikan harjoittajana rajoittuisi poikkeusaikoihin. Alakohtaiset liitot sopivat hyvin tekemään puitesopimuksia. Liittojen tehtäviä voisivat myös olla alan kilpailutilanteen ja mahdollisuuksien selvittäminen. Tämä koskee niin kansallista kuin kansainvälistäkin kilpailukykyä.

Mahdollisena uutena elementtinä työmarkkinoilla pidän uutta koko kentän kattavaa työluokitusta. Tämän asian oikeudenmukainen hoitaminen ei tule olemaan helppoa. Nykyinen luokittelu on tapahtunut aika lailla historiallisen kehityksen, kilpailukyvyn, ammattiyhdistysliikkeen voiman, kysynnän ja tarjonnan perusteella. On kuitenkin huomattava, että töiden uudelleenluokittelu sinällään ei tuo vastausta siihen, minkä suuruista palkkaa kullekin tulisi maksaa. Luokitus kuitenkin auttaisi havaitsemaan palkkarakenteen vääristymät, jotka voitaisiin korjata horjuttamatta koko työmarkkinoiden tasapainoa. Tällainen tarkastelu tulisi tehdä viiden vuoden välein.

Palkkausta tulisi tarkastella myös kokonaisuutena siten, että palkkaukseen luetaan mukaan kaik-

ki työsuhteeseen liittyvät edut ja otetaan lisäksi huomioon työsuhteen jatkuvuus- ja turvallisuustekijä. Turvallisuus- ja jatkuvuustekijän merkitystä ei olekaan mielestäni riittävästi otettu huomioon verrattaessa esimerkiksi avoimen ja julkisen sektorin palkkausta. Kun palkkausrakenteen perusta olisi saatu oikeudenmukaiseksi, käytäisiin työehtosopimusneuvottelut aina ensin avoimessa sektorissa. Avoimen sektorin palkkalinjaa noudatettaisiin suljetulla yksityisellä ja julkisella sektorilla. Palkankorotusten määrittelyssä tulisi lisäksi ottaa huomioon tuottavuuden muutos. Tuottavuuden muutoksen ero olisi palkankorotusta lisäävä tai vähentävä tekijä. Esimerkiksi jos avoimella sektorilla tuottavuus nousisi 4 % ja julkisella vain 2 % tulisi julkisen sektorin palkankorotus olla 2 %-yksikköä pienempi.

Sanoma Yhtymä on pitkän yhteistyöperinteen, henkilöstörahaston ja hallintoedustusratkaisun perusteella valmis ottamaan vastaan tulevaisuuden haasteet yrityskohtaista työehtosopimusta myöten. Henkilöstöasioissa on edelleen tekemätöntä työtä, joista muutamia esimerkkejä. Vaikka koulutusjärjestelmäämme on kehitetty jatkuvasti, vaatii se edelleen jatkuvaa huolenpitoa, kehittämistä ja aktiviteettia myös henkilöstöryhmien taholta. Tärkeätä on kiinnittää huomiota edelleen myös työympäristöön, työtiloihin ja työturvallisuuteen. Alkaneella vuosikymmenellä tullaan työpaikat järjestämään sellaisiksi, että ne sekä fyysisesti että henkisesti ovat oikein järjestettyjä ja innostavia.

Nyt kun olemme luoneet henkilöstörahaston ja hallintoedustuksen, meidän tulee yhtymässä uudelleen miettiä yhteistoiminnan muotoja. Nähdäkseni on pyrittävä siihen, että yhteistoiminta noudattaa yhtymän rakenteita, on tehokas ja virtaviivainen. Päällekkäisiä ja rinnakkaisia elimiä ja kokouksia ei tule ylläpitää. Tässä eivät yt-lainsäädäntö eivätkä työehtosopimukset ole ajan tasalla. Niissä ei ole otettu huomioon hallintoedustusta eikä henkilöstörahastoja. Meidän tulee ennakkoluulottomasti pystyä luomaan omat mallimme, jotka kelpaavat esimerkiksi muillekin.

Meidän on myös pyrittävä yksinkertaistamaan merkittävästi yhtymän sisäisiä normeja ja työehtosopimuksen määräyksiä. Tämä merkitsee voimavarojen vapauttamista työntekoon ja tuottavuuden parantamiseen. Reviiriajattelun ja normien suojelun aika on jo ohitse.

Edellä kuvaamaani kehitykseen meillä on mielestäni erinomaiset edellytykset. Yhtymä on erittäin hyvässä kunnossa, ja henkilökunnalla on myös mielenkiintoa toimia yhteisen päämäärän hyväksi. Toistan vielä, että tähän vaikuttavat voittopalkkiojärjestelmä ja henkilöstörahasto sekä henkilökunnan mahdollisuus osallistua päätöksentekoon yhtymän hallituksessa.

Jaakko Rauramo
Toimitusjohtaja

Sanoma Yhtymän luottamushenkilöstö 31.12.1989

Neuvottelukunnat

Yhtiön neuvottelukunta

Yritysjohto
Seppo Kievari
Martti Ojares
Jaakko Rauramo, puheenjohtaja
Heikki Saraste
varajäsen: Tapani Kivelä

Kirjatyöntekijät
Hannu Launiala
Kyösti Rautiainen
Arsi Saarnio
Kalle Salonen, varapuheenjohtaja
Jouko Vanninen
varajäsen: Pentti Hakala

Graafiset toimihenkilöt
Irma Seppälä
varajäsen: Ritva Marjanen

Tekniset toimihenkilöt
Pentti Peltomäki
varajäsen: Olavi Oja

Toimituksellinen henkilöstö
Merja Helle
varajäsen: Tuula Räike

Sihteeri
Eeva Korhonen

Neuvottelukunta kokoontui vuoden 1989 aikana 4 kertaa.

Sanomalehtiryhmän neuvottelukunta

Yritysjohto
Heikki Huhtanen, puheenjohtaja
Seppo Kievari
Tapani Kivelä, varapuheenjohtaja
varajäsen: Matti Huopaniemi

Kirjatyöntekijät
Pentti Hakala
Kalle Salonen
Jouko Vanninen
varajäsen: Heikki Hartikainen

Graafiset toimihenkilöt
Ritva Marjanen
Anja Savolainen
varajäsen: Mirja Pircklén

Tekniset toimihenkilöt
Pentti Peltomäki
varajäsen: Olavi Oja

Toimituksellinen henkilöstö
Merja Helle
Tuula Räike
varajäsen: Marja-Leena Mauno

Jakajat
Hannu Launiala
varajäsen: Pentti Halmetoja

Sihteeri
Eeva Korhonen

Neuvottelukunta kokoontui vuoden 1989 aikana 5 kertaa.

Sanomaprintin neuvottelukunta

Yritysjohto
Hannu Kiltilä
Marit Oksanen
Heikki Saraste
varajäsen: Lars Krogell

Kirjatyöntekijät
Kyösti Rautiainen, varapuheenjohtaja
Seppo Lujanen
Kalevi Puttonen
Arsi Saarnio
varajäsen: Otso Parsio

Graafiset toimihenkilöt:
Irma Seppälä
varajäsen: Lilja Luumi

Tekniset toimihenkilöt
Olavi Oja
varajäsen: Pentti Peltomäki

Toimituksellinen henkilöstö
Tuula Kinnarinen, puheenjohtaja
varajäsen: Irma Salonen

Sihteeri
Pia Heimonen 31.8.1989 asti
Kari A. J. Järvinen 1.9.1989 alkaen

Neuvottelukunta kokoontui vuoden 1989 aikana 5 kertaa.

Luottamushenkilöt

Kirjatyöntekijät

Sanomalehtiryhmä
Pääluottamusmies Kalle Salonen
Varapääluottamusmies Jouko Vanninen
Ludviginkatu
HS-latomo Jouko Vanninen
IS-latomo Pentti Käyhkö
4-värirepro Mikko Koski
Puhelinpalvelu Eeva Hirsimaa
Sanomala
Levynvalmistus Heikki Hartikainen
Paino, huolto, ilta- ja IS-vuorot
Erkki Kokkonen
Paino, yövuoro Kari Gisselberg
Postitus, päivä- ja iltavuoro Reino Savinen
Postitus, yövuoro Jorma Tikkanen
Kunnossapito Ensio Särkkä
Henkilöstöravintolat Arja Lahti
Varkauden paino Timo Hänninen
Hyvinkään Kirjapaino Oy
Pääluottamusmies Niilo Laakkonen
Asemointi, Pirkko Neuvonen
Repro, Osmo Lindfors
Paino, Jorma Kairivirta

Sanomaprint
Pääluottamusmies Kyösti Rautiainen
Varapääluottamusmies Seppo Lujanen
Repro 1, Etr Tauno Holappa
Repro 2, Toimitusrepro Seppo Lujanen
Painolevynvalmistus, rotaatiopaino,
varasto Kalevi Puttonen
Jälkikäsittely Pirkko Tikkanen
Arkkipaino Kalevi Hirvonen
Kunnossapito, kiinteistöt Eero Alén
Henkilöstöravintolat Sinikka Aalto
Tapiolan paino Otso Parsio 31.7.1989 asti

Startel Oy
Pääluottamusmies Unto Ahola

Toimitukselliset toimihenkilöt

Sanomalehtiryhmä
Pääluottamusmies Merja Helle
Varapääluottamusmies
Marja-Leena Mauno
Helsingin Sanomat Päivi Repo
Helsingin Sanomat, aluetoimitukset
Ritva-Liisa Snellman
Ilta=Sanomat Marja-Leena Mauno

Hyvinkään Sanomalehti Oy
Pääluottamusmies Timo-Ville Salonen
Varapääluottamusmies Antti Hakala

Sanomaprint
Pääluottamusmies Tuula Kinnarinen
Varapääluottamusmies Irma Salonen
15.9.1989 asti
Erikoislehdet Oy ja Tecnopress Oy
(28.2.1989 asti)
Pääluottamusmies Tuula Kinnarinen
Varapääluottamusmies Irma Salonen
Osaston luottamusmies Markku Alanen
Erikoislehdet Oy
(1.3.1989 alkaen)
Pääluottamusmies Jukka Nortio
Varapääluottamusmies
Eeva-Helena Laurinsalo-Lehtonen

Lehtikuva Oy
Luottamusmies Kimmo Mäntylä
Varaluottamusmies Arto Karjalainen

Graafiset toimihenkilöt

Sanomalehtiryhmä
Pääluottamusmies Ritva Marjanen
Varapääluottamusmies Anja Savolainen

Keskushallinto
Tuula Pulkkanen

Sanomalehtiryhmä
Asiakaspalvelukonttorit Rauha Ekstrand
Hallinto ja talous Irja Kukkonen
Ilmoitusosasto Laila Viljamaa
IS-levikki ja HS-jakelu Ritva Pettersson
Myyntialueet Mikko Räihä
Tilaajapalvelu Ritva Marjanen
Suojelu Ritva Marjanen

Sanomaprint
Pääluottamusmies Irma Seppälä
Varapääluottamusmies Lilja Luumi
Kenttämyynti Seppo Jokinen
Höyläämötie ja Strömbergintie
Raili Eloranta
Asiakaspalveluosasto Lilja Luumi

Startel Oy
Pääluottamusmies Päivi Sajala
Varapääluottamusmies Aulikki Meriruoko

Tekniset toimihenkilöt

Neuvotteleva yhdysmies Pentti Peltomäki
Neuvottelevan yhdysmiehen
varamies Olavi Oja
Yhdysmies, Ludviginkatu Rauno Laitinen
Yhdysmiehen varamies, Ludviginkatu
Matti Tuominen
Yhdysmies, Sanomala Juhani Salmi
Yhdysmiehen varamies, Sanomala
Erkki Kiema
Yhdysmies, Sanomaprint Olavi Oja
Yhdysmiehen varamies, Sanomaprint
Pentti Tuominen
Yhdysjäsen, Hyvinkään Kirjapaino Oy
Juhani Latvala

Auto- ja kuljetusala

Pääluottamusmies Ari Kaskinen
Päivävuoro Pentti Laitinen
Yövuoro Mauri Luostarinen

Sanomalehdenjakajat

Pääkaupunkiseutu
Luottamusmies Hannu Launiala
Varaluottamusmies Pentti Halmetoja
Muualla maassa
Hanko Rose-Marie Rosenqvist
Hyvinkää Jouko Hakala
Imatra Raili Suikkanen
Joensuu Arja Ikonen
Järvenpää Ulla Ikonen
Kerava Irja Aaltonen
Lappeenranta Lea Hyvönen
Loviisa Anna-Riitta Pohjola
Mäntsälä Maire Kallonen
Orimattila Paavo Kurttila
Porvoo Mikael Lund
Riihimäki Anja Pitkämäki
Savonlinna Liisa Ruusuvuori

Eurocable Oy ja Helsinki Televisio Oy

Kääntäjät Marja-Leena Aalto
Tekniset toimihenkilöt Mirja Räisänen
Konttoritoimihenkilöt Pirjo Taskinen
Liittoon kuulumattomat
konttoritoimihenkilöt Irmeli Tamminen

Työsuojelu-henkilöstö

Sanomalehtiryhmä ja keskushallinto

Työsuojelutoimikunta
Tekninen johtaja Jouko Nurmela
Työsuojelupäällikkö Jorma Tikkanen
Työsuojeluvaltuutettu Rauno Verronen
Työsuojeluvaravaltuutettu Asko Vitikainen
Työsuojeluvaltuutettu Pentti Hakala
Työsuojeluvaltuutettu Jukka Yli-Luopa
Työsuojeluasiamies Erkki Raunio
Työsuojeluasiamies Timo Saarinen
Sihteeri Leila Klavér

Työsuojeluvaltuutetut
Toimituksellinen henkilöstö
Työsuojeluvaltuutettu Leena Olkkonen
Varavaltuutettu Liisa Karjalainen
Konttoritoimihenkilöt
Työsuojeluvaltuutettu Mirja Pircklén
1. varavaltuutettu Marja Turunen
2. varavaltuutettu Tiina Siltala-Maimi
Tekniset toimihenkilöt
Työsuojeluvaltuutettu Rauno Verronen
1. varavaltuutettu Asko Vitikainen
2. varavaltuutettu Ari Toivanen
Työntekijät
Työsuojeluvaltuutettu Pentti Hakala
1. varavaltuutettu Timo Saarinen
2. varavaltuutettu Erkki Raunio
Sanomalehdenjakajat
Työsuojeluvaltuutettu Jukka Yli-Luopa
1. varavaltuutettu Raija Johansson
2. varavaltuutettu Matti Tuhkanen

Työsuojeluasiamiehet
Latomo Timo Saarinen
Puhelinpalvelu Eeva Hirsimaa
Kuljetus Mauri Luostarinen
Keittiöt Maria Hakkarainen
Päivä- ja iltarotaatio Jari Peltonen
Päivä- ja iltapostitus Reino Savinen
Yöpostitus Kari Koskitanner
Korjaamo Erkki Raunio
Jakelu
Helsinki Eeva Miinin
Helsinki Martti Karikoski
Helsinki Liisa Mykrä
Espoo Anne-Marie Ariluoma
Vantaa Kerstin Pekola
Kerava Eila Vuollet
Orimattila Paavo Kurttila
Savonlinna Raili Konsti
Riihimäki Pirjo Jokinen
Imatra Raili Suikkanen
Loviisa Marjatta Pohjoisvirta
Joensuu Anne Koukku
Järvenpää Maire Räsänen
Porvoo Barbro Lind
Hyvinkää Raine Laine
Hanko Helmi Kytönen
Lappeenranta Anneli Rantanen

Hyvinkään Kirjapaino Oy
Työsuojelupäällikkö Pekka Sälpäkivi
Varsinainen jäsen Timo-Ville Salonen
(toimitus, toimihenkilöt)
Seppo Lammi (kirjatyöntekijät)
Arto Lindberg (toimitus, toimihenkilöt)
Paula Utriainen (toimitus, toimihenkilöt)
Osmo Lindfors (kirjatyöntekijät)
Jorma Kairivirta (kirjatyöntekijät)

Sanomaprint

Työsuojelutoimikunta
Työsuojelupäällikkö Veikko Ryhänen
Työsuojeluvaltuutettu Arsi Saarnio
Varavaltuutettu Heikki Pitkänen
Työsuojeluvaltuutettu Antero Heinonen
Osallistumisoikeudella
Työsuojeluvaltuutettu Leena Olkkonen
Työsuojeluvaltuutettu Ulla Satosuo
Pääluottamusmies Kyösti Rautiainen
Työntekijät
Työsuojeluvaltuutettu Arsi Saarnio
1. varavaltuutettu Heikki Pitkänen
2. varavaltuutettu Pentti Mäkelä
Tekniset toimihenkilöt
Työsuojeluvaltuutettu Antero Heinonen
1. varavaltuutettu Urpo Halttunen
2. varavaltuutettu Tauno Peltola
Konttoritoimihenkilöt
Työsuojeluvaltuutettu Ulla Satosuo
1. varavaltuutettu Tuula Aaltonen
2. varavaltuutettu Tuula Lindell
Toimituksellinen henkilöstö
Työsuojeluvaltuutettu Leena Olkkonen
1. varavaltuutettu Liisa Kaijalainen

Työsuojeluasiamiehet
Reproduktio Reijo Toivanen
Paino, kopio, varasto Heikki Pitkänen
Jälkikäsittely Kari Aalto
Arkki- ja lomakepaino Erkki Palmu
Tapiolan paino Matti Orava 31.7.1989 asti
Korjaamot Arsi Saarnio
Henkilöstöravintolat Vieno Ahokas

Yhdistykset ym.

Helsingin kirjatyöntekijäin yhdistyksen
puheenjohtaja Pentti Käyhkö
Sanomain toimitusosaston
puheenjohtaja Tuula Räike
varapuheenjohtaja Martti Heikkilä
STO:n aikakauslehtijaoksen puheenjohtaja
Tuula Saarinen
E-lehtijaoksen puheenjohtaja Outi Kolu
1.3.1989 alkaen
Pääkaupunkiseudun sanomalehden
jakajat ry:n puheenjohtaja
Asko Ariluoma
Sanomain Kerho r.y:n
puheenjohtaja Seppo Lujanen
Sanomain Seniorien
puheenjohtaja Helmer Renvall
Sanoma Osakeyhtiön Eläkesäätiö s.r:n
hallituksen puheenjohtaja Pentti Käyhkö

Henkilöstörahasto 1990—1991

Valtuusto

Kyösti Rautiainen, kirjatyöntekijät, puheenjohtaja
varajäsen: Kalevi Hirvonen
Juhani Salmi, tekniset toimihenkilöt, varapuheenjohtaja
varajäsen: Matti Tuominen
Asko Ariluoma, jakajat
varajäsen: Martti Karikoski
Pentti Hakala, kirjatyöntekijät
varajäsen: Timo Hänninen
Maija Heikkinen, graafiset toimihenkilöt
varajäsen: Päivi Sajala
Antero Heinonen, tekniset toimihenkilöt
varajäsen: Urpo Halttunen
Seppo Jokinen, graafiset toimihenkilöt
varajäsen: Lilja Luumi
Janne Kalliomäki, ylemmät toimihenkilöt
varajäsen: Jali Ruuskanen
Ari Kaskinen, autonkuljettajat
varajäsen: Pentti Laitinen
Ritva Marjanen, graafiset toimihenkilöt
varajäsen: Irja Kukkonen
Kimmo Pietinen, toimituksellinen henkilöstö
varajäsen: Timo Kilpi
Anja Pitkämäki, jakajat
varajäsen: Irja Aaltonen
Kristiina Ritvos, toimituksellinen henkilöstö
varajäsen: Matti Virtanen
Maija Siuko, toimituksellinen henkilöstö
varajäsen: Päivi Repo
Jouko Vanninen, kirjatyöntekijät
varajäsen: Mikko Koski
Jukka Yli-Luopa, jakajat
varajäsen: Sirkka Mura

Hallitus

Tuula Pulkkanen, konttoritoimihenkilöt, puheenjohtaja
varajäsen: Anja Savolainen
Hannu Launiala, jakajat, varapuheenjohtaja
varajäsen: Pentti Halmetoja
Merja Helle, toimituksellinen henkilöstö
varajäsen: Arto Astikainen
Olavi Oja, tekniset toimihenkilöt
varajäsen: Pentti Peltomäki
Martti Ojares, yhtymän johto
Kalle Salonen, kirjatyöntekijät
varajäsen: Kalevi Puttonen

Johtajisto 1990

Hallitus

Aatos Erkko, puheenjohtaja
Heikki Tikkanen, varapuheenjohtaja
Aarne Castrén
Teo Mertanen
Väinö J. Nurmimaa
Jaakko Rauramo
Patricia Seppälä

Hallituksen työvaliokunta
Aatos Erkko, puheenjohtaja
Jaakko Rauramo
Heikki Tikkanen

Palkkavaliokunta
Aarne Castrén, puheenjohtaja
Teo Mertanen
Väinö J. Nurmimaa

Viestintäpoliittinen valiokunta
Teo Mertanen, puheenjohtaja
Aatos Erkko
Jaakko Rauramo
Heikki Tikkanen

Keskushallinto

Hallituksen puheenjohtaja *Aatos Erkko*
Toimitusjohtaja *Jaakko Rauramo*
Varatoimitusjohtaja ja sanomalehtiryhmän johtaja *Heikki Huhtanen*
Varatoimitusjohtaja *Matti Anderzén*, viestintä ja yhteiskuntasuhteet
Johtaja *Jaakko Hannuksela*, kehitystoimi
Johtaja *Pertti Huhtala*, Startel Oy
Johtaja *Tapio Kallioja*, Eurocable-ryhmä
Johtaja *Martti Ojares*, talous ja rahoitus
Johtaja *Kerstin Rinne*, laki- ja tietopalvelut
Johtaja *Heikki Saraste*, Sanomaprint
Johtaja *Pekka Toropainen*, Sanomakiinteistöt

Sanomalehtiryhmä

Ryhmänjohtaja *Heikki Huhtanen*
Sanomalehtien kustantaja, päätoimittaja *Seppo Kievari*

Markkinointijohtaja *Matti Huopaniemi*, Helsingin Sanomat
Markkinointijohtaja *Sakari Almi*, Ilta=Sanomat
Hallinto- ja talousjohtaja *Tapani Kivelä*
Ilmoitusjohtaja *Pertti Metsähuone*
Tekninen johtaja *Jouko Nurmela*
Tuotantojohtaja *Sulo Nuutinen*
Materiaalitoimenjohtaja *Pertti Puolakka*
Tuotantojohtaja *Pekka Salmén*
Paikallisjohtaja *Martti Koski*, Varkauden paino 28.2.1990 asti,
Forssan paino 1.3.1990 alkaen
Paikallisjohtaja *Klaus Hämäläinen*, Varkauden paino 1.3.1990 alkaen

Helsingin Sanomat
Vastaava päätoimittaja *Heikki Tikkanen*
Päätoimittaja *Keijo K. Kulha*
Päätoimittaja *Simopekka Nortamo*
Päätoimittaja *Janne Virkkunen*

Ilta=Sanomat
Vastaava päätoimittaja *Vesa-Pekka Koljonen*

Hyvinkään Sanomalehti Oy - Hyvinkään Kirjapaino Oy
Toimitusjohtaja *Pekka Korhonen*

Oy Lippupalvelu - Biljettjänst Ab
Toimitusjohtaja *Varpu Ketola*

Sanomaprint-ryhmä

Ryhmänjohtaja *Heikki Saraste*
Kustannusjohtaja *Eija Ailasmaa*
Tuotelinjajohtaja *Pirkko Huotilainen*
Sanomapainon johtaja *Hannu Kiltilä*
Ilmoitusmyyntijohtaja *Esa Malm*
Hallintojohtaja *Marit Oksanen*
Erikoislehdet Oy:n toimitusjohtaja *Eero Sauri*
Kustannusjohtaja *Anne Valsta*
Asiakaspalvelujohtaja *Antero Väisänen*

Erikoislehdet Oy
Toimitusjohtaja *Eero Sauri*
Markkinointijohtaja *Nella Ginman*
Markkinointijohtaja *Harri Roschier*
Markkinointijohtaja *Hannu Ryynälä*

Eurocable-ryhmä

Eurocable Oy
Toimitusjohtaja *Tapio Kallioja*
Kehitysjohtaja *Pekka Jaakola*
Ohjelmajohtaja *Sirkka Tarkiainen*

Helsinki Televisio Oy
Toimitusjohtaja *Olavi Peltonen*
Maksu-tv-yksikön johtaja *Heikki Hänninen*
Verkkotoimintayksikön johtaja *Lennart Wasström* 19.1.1990 asti

Janco Kabel-TV A/S
Toimitusjohtaja *Kjell Gulliksen*

ECI Communications AG
Toimitusjohtaja *Tapio Kallioja*

Startel Oy

Toimitusjohtaja *Pertti Huhtala*
Kehitysjohtaja *Ole Bärlund*
Kustannusjohtaja *Asta Hyvärinen*
Markkinointijohtaja *Tauno Kara*
Päätoimittaja *Reino Lantto*
Markkinointijohtaja *Klaus Lehmuskallio*

Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy
Toimitusjohtaja *Heikki Rikkonen*

Sanomakiinteistöt

Kiinteistöjohtaja *Pekka Toropainen*

* *

Lehtikuva Oy
Toimitusjohtaja *Marjukka Luomala*

Simonpaino Oy
Toimitusjohtaja *Nils Ittonen*

Sanoma, Inc.
Toimitusjohtaja *Aatos Erkko*

1889 1989

PÄIVÄLEHTI — HELSINGIN SANOMAT

Helsingin Sanomat vietti 16.11.1989 edeltäjänsä Päivälehden 100-vuotisjuhlaa. Kulunut merkkivuosi palautti mieleen lehden syntyvaiheet. Vaikeakulkuisen alkutaipaleen jälkeen on monen värikkään vaiheen kautta selvitty sille tielle, jolla tällä hetkellä ollaan. Helsingin Sanomat on nyt maamme suurin päivälehti.

Juhlavuosi alkoi Helsingin Sanomain ja Sanoma Osakeyhtiön tunnusten uusimisella. Juhlavuonna järjestettiin useita tilaisuuksia, joissa pyrittiin lähestymään lehden tärkeitä sidosryhmiä kuten lukijoita, asiakkaita, päättäjiä ja tietenkin omaa henkilökuntaa. Juhlavuoden kunniaksi järjestettiin Galleria Dianassa kolme näyttelyä ja julkaistiin erityisen kirjaohjelman puitteissa kolme kirjaa.

Tilaisuudet

Juhlavuoden tapahtumat alkoivat jo tammikuun 6. päivänä yhtiön neuvottelukunnan illallisilla.

Merkkivuoden kunniaksi jakajat kutsuttiin pääsiäisristeilylle Tukholmaan. Helsingin ja Uudenmaan jakajat lähtivät merimatkalle pääkaupungista ja muun Suomen jakajat Turusta. Parisentuhatta lehdenjakajaa eivät olisi yhteen laivaan mahtuneetkaan.

Helsingistä risteilylle lähteneet 1123 henkeä kokoontuivat aluksi Dipoliin, jossa tervetulomuodollisuuksien jälkeen esiintyi Tapani Kansa orkestereineen. Pääsiäissunnuntaina nautittiin yhteinen juhlalounas kuuluisassa Grand-hotellissa.

Turun risteilylle osallistui 560 henkeä. Seuraavan päivän ohjelmaan kuului käynti Kolmårdenin eläinpuistossa ja myöhäisen iltapäivän vietto hotelli Grandissa. Tilaisuuden musiikillisesta annista huolehti taiteilija Vieno Kekkonen säestäjineen.

Suurasiakasillalliset järjestettiin 11. 5. 1989. Tähän Helsingin Sanomain ilmoitusmarkkinoinnin järjestämään tilaisuuteen osallistui 320 henkeä.

Sanoma Osakeyhtiön Varkauden lehtipaino vihittiin käyttöön 23. elokuuta 1989 Varkauden Päiviönsaaressa. Tasavallan presidentti Mauno Koivisto paljasti mustaa graniittia olevan muistomerkin, johon on kiinnitetty painokoneen pyörivää liikettä kuvaava terässylinteri. Helsingin Sanomia ja Ilta=Sanomia painavan sanomalehtipainon vihkiäisiin osallistui presidenttiparin ohella lähes 400 kutsuvierasta . Heistä kaukaisimmat olivat Yhdysvalloista, New York Timesin lehtitalon johto ja Madison Paper -paperitehtaan johto. Mukana olivat myös Sveitsin asiainhoitaja sekä painokoneen valmistajan Wifag AG:n ja postituslaitteiston toimittajan Ferag AG:n johtoa.

Vihkiäisjuhlaa edelsi risteily vanhoilla höyrylaivoilla. Varkauden kaupungin omistama ja varkautelaisen teollisuuden esi-isän nimeä kantava s/s Paul Wahl kuljetti presidenttiparin seurueineen aurinkoiselle Komminselälle Varkauden soittokunnan tahdittamana. Risteilyltä seurue saapui vihkiäisiin, jotka pidettiin painon pihalle pystytetyssä suurteltassa. Vihkiäisjuhlan tervehdyspuheen piti hallituksen puheenjohtaja Aatos Erkko. Juhlassa puhuivat myös ulkoministeri Pertti Paasio ja toimitusjohtaja Jaakko Rauramo. Musiikista huolehtivat Kontiolahden varuskuntasoittokunta sekä Var-

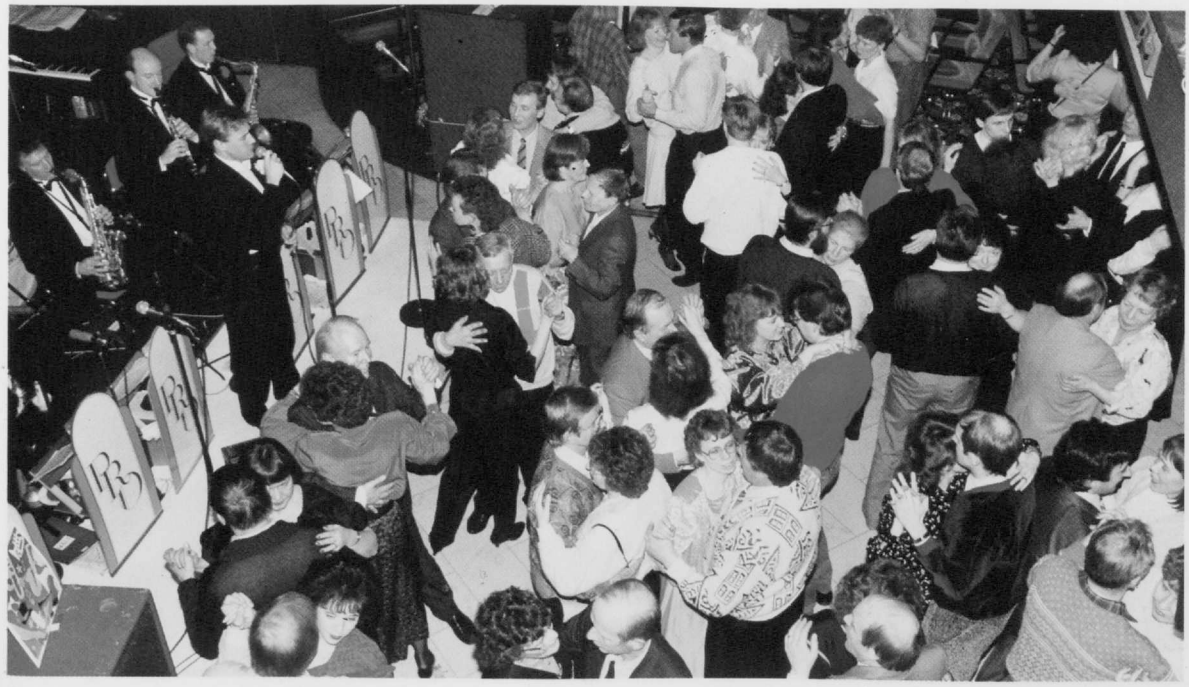

Helsingin Sanomain jakajia Tukholman-risteilyllä pääsiäisenä 1989.

Sanoma Osakeyhtiön hallituksen puheenjohtaja Aatos Erkko puhui kutsuvieraille Varkauden painon vihkiäisissä 23. 8. 1989.

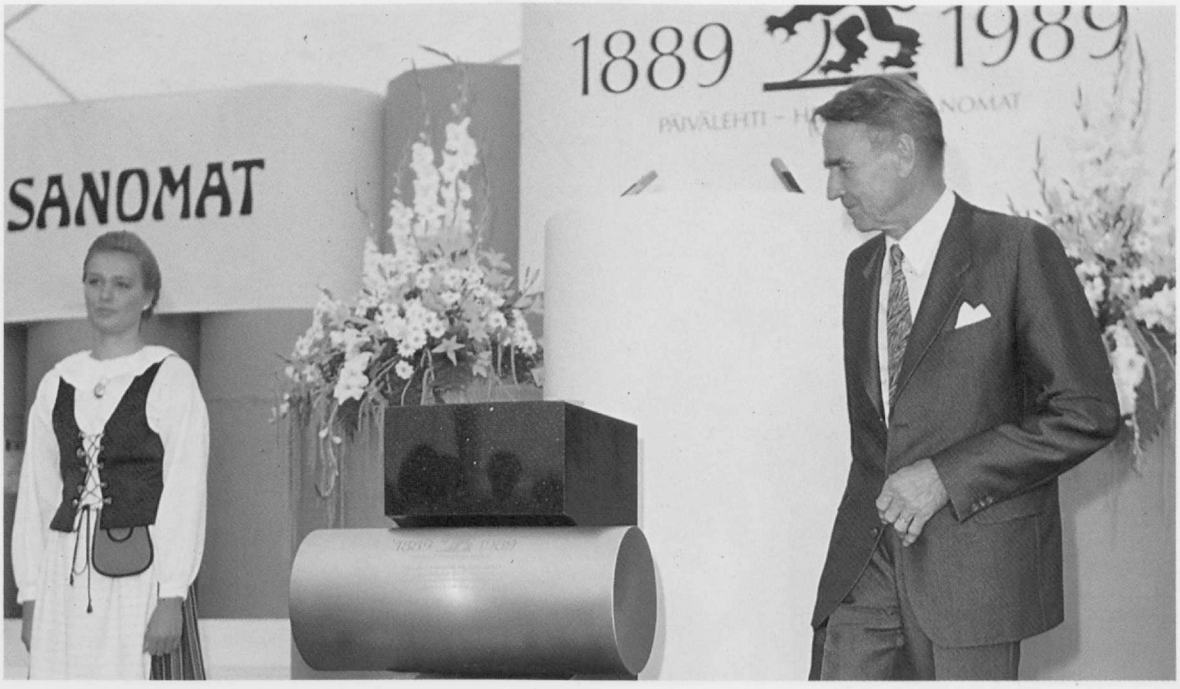

Tasavallan presidentti Mauno Koivisto on juuri paljastanut muistolaatan.

kauden kamarikuoro. Sveitsiläinen Zobristin perhe toi alppimaan terveiset puhaltamalla mahtavia torviaan.

Vihkiäisten jälkeisenä sunnuntaina oli Varkauden painossa avointen ovien päivä. Tällöin uuteen painotaloon kävi tutustumassa varkautelaisia perheitä n. 1000 henkeä.

Lähes 600 henkeä osallistui yhtiön eläkeläisille järjestettyyn juhlaan 29.9.1989 Dipolissa. Juhlapuheiden ja aterian lomassa muisteltiin menneitä ja todettiin, miten paljon olikaan heitä, jotka olivat palvelleet yhtiötä todella pitkään. Katri-Helena säestäjineen esiintyi yleisölle pariinkin otteeseen. Tanssimusiikista huolehtivat Tarja Ylitalo orkestereineen ja Jaso Big Band. Muistoksi juhlasta jokainen eläkeläinen sai kauniin uniikkikahvikupin.

Helsingin Sanomain suhdanneseminaari järjestettiin 4.10.1989. Seminaarin teemaksi oli valittu Maailma ja Suomi vuonna 2000. Tilaisuuden luennoitsijoiden taso oli poikkeuksellisen korkea. Massachusettsin teknillisen korkeakoulun MIT:n taloustieteen professorin Rudi Dornbuschin, tunnetun yhdysvaltalaisen futurologin ja organisaatiotutkijan John Naisbittin, australialaisen lehdenkustantajan ja maailman tunnetuimman viestintäalan yrittäjän Rupert Murdochin sekä Svenska Dagbladet -sanomalehden hallituksen puheenjohtajan Olof Ljunggrenin esitelmien yhteisenä piirteenä oli usko talouselämän jatkuvaan kukoistukseen. Suomalaiset esitelmöijät pohtivat alustuksissaan tulevaisuuden tuomia haasteita sekä talouselämän, kulttuurin että tieteen aloilla.

Vuoden ehkä odotetuin tapahtuma henkilökunnan keskuudessa oli Sanomain Kerho r.y.:n järjestämät henkilökuntajuhlat. Hulmuavat leijonaliput tervehtivät juhliin saapuvia sekä perjantaina 3.11.1989 että lauantaina 4.11.1989. Juhlapaikaksi oli valittu Dipoli, sillä pienempi paikka ei olisi tullut kysymykseen. Nytkin juhlat oli jouduttu jakamaan kahdelle päivälle.

Perjantaina juhlivat keskushallinto, Sanomaprint ja tytäryhtiöt. Mukana oli tuhatkunta juhlijaa. Lauantaina väkeä oli 1600, kun vuorossa oli sanomalehtiryhmän tilaisuus. Satavuotisjuhliin toivat tunnelmaa myös esiintyjät ja ennen kaikkea viihdetaiteilija Tapani Kansan show, jossa tarkoin valittu musiikki ja uutiskuvat antoivat läpileikkauksen menneistä vuosikymmenistä. Muita viihdyttä-

Rupert Murdoch oli yksi Helsingin Sanomain suhdanneseminaarin korkeatasoisista luennoitsijoista.

Sanoma Yhtymän henkilökuntaa marraskuisissa juhlissaan Dipolissa.

Ansiomerkkien saajat ryhmäkuvassa Dipolin portailla 4. marraskuuta 1989.

Päivälehden — Helsingin Sanomain ansioplaketti, joka jaettiin 29 ansioituneelle sanomalaiselle.

jiä olivat Paula Koivuniemi yhtyeineen, UMO, Bullworkers ja Saara Soisalo.

Sanomain Kerho r.y.:n harrastejaokset olivat pystyttäneet oman näyttelynsä ja esittivät videoohjelman toiminnastaan. Kerhotoiminnasta kertoi myös valokuvanäyttely. Lauantain juhlassa hallituksen puheenjohtaja ilmoitti henkilökunnalle annettavasta juhlarahasta. Ilmoitus otettiin luonnollisesti riemuiten vastaan.

Sanoma Yhtymän henkilöstöjuhlien yhteydessä 4.11.1989 jaettiin tasavallan presidentin 16.11.1989 juhlapäivän johdosta myöntämät kunniamerkit sekä Sanoma Osakeyhtiön hallituksen myöntämät Päivälehden — Helsingin Sanomain ansioplaketit ja sananvapauden mitalit. Kunniamerkkejä, ansioplaketteja ja sananvapauden mitaleita jaettiin juhlavuoden kunniaksi tavallista enemmän. Kunniamerkkejä jaettiin 90, ansioplaketteja 29 ja sananvapauden mitaleita 21.

Satavuotisjuhlapäivän aamuna 16. marraskuuta muistettiin eri puolella Suomea seppeleenlaskuin niitä henkilöitä, joiden elämäntyö liittyi läheisesti lehden historiaan. Seppeleet laskettiin Helsingin Hietaniemen hautausmaalla lehden perustajan Eero Erkon ja ministeri Eljas Erkon, Santeri Ivalon, Heikki Renvallin, Kaarlo Castrénin, Paavo Warénin, E.O. Sjöbergin, Yrjö Niiniluodon, Risto Kavanteen, Einari Teräskiven, J.H. Erkon, W.W. Tuomiojan, Zachris Castrénin, Erkki Reijosen ja Aarne Castrénin haudoille sekä sankarivainajien muistomerkille. Helsingin Sanomain seppeleet laskettiin myös Juhani Ahon haudalle Iisalmen vanhalla hautausmaalla, Arvid Järnefeltin haudalle Lohjalla sekä Severi Nuorimaan haudalle Turussa.

Varsinaisena juhlapäivänä 16.11.1989 Sanoma Osakeyhtiön hallitus piti juhlakokouksen. Tässä kokouksessa päätettiin, että Sanoma Yhtymä ottaa vuonna 1990 käyttöön voitonjakojärjestelmän, jossa henkilöstörahastolle jaetaan vuosittain osa yhtymän voitosta. Ylimääräisessä yhtiökokouksessa 29.11.1989 hallituksen päätös vahvistettiin.

Helsingin Sanomain juhlamitali julkistettiin 100-vuotispäivänä. Mitali on kolmiosainen ja sen on suunnitellut kuvanveistäjä Kari Juva. Mitalin vasemman osan hevonen ja ratsastaja kuvaavat Päivälehden syntymistä ja samalla myös uutisen syntyä. Keskimmäisen osan takovat sepät symbo-

Sanoma Osakeyhtiön hallitus juhlaistunnossaan 16. 11. 1989. Vasemmalta päätoimittaja Heikki Tikkanen, hallituksen puheenjohtaja Aatos Erkko, toimitusjohtaja Patricia Seppälä, päätoimittaja Teo Mertanen, toimitusjohtaja Jaakko Rauramo, varatuomari Aarne Castrén ja vuorineuvos Väinö J. Nurmimaa.

Toimitusjohtaja Jaakko Rauramo laski seppeleen Päivälehden perustajan Eero Erkon haudalle 16. 11. 1989. Kuvassa vasemmalta kustantaja Seppo Kievari, omaisten edustajina hallituksen puheenjohtaja Aatos Erkko ja toimitusjohtaja Patricia Seppälä.

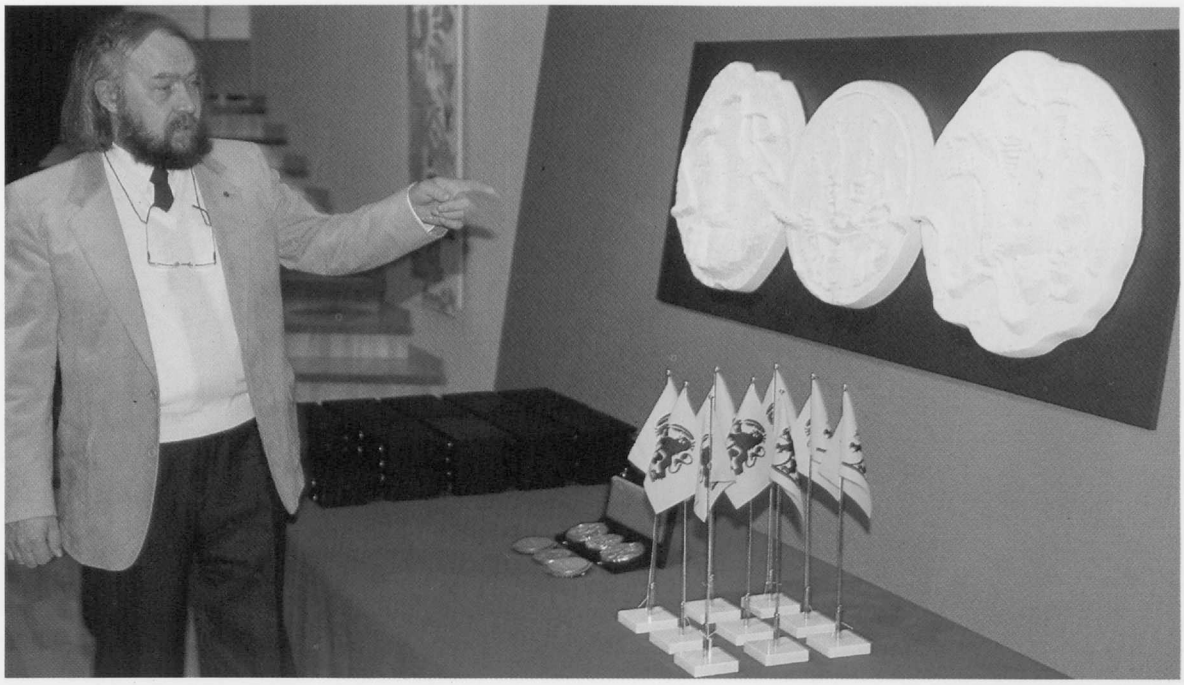

Kuvanveistäjä Kari Juva Sanoma Osakeyhtiölle suunnittelemansa juhlamitalin julkistamistilaisuudessa.

loivat lehden nykyisyyttä ja sen tekemistä. Mitalin oikeanpuoleinen ratsastaja-aiheinen osa kuvaa taiteilijan mukaan tulevaisuutta ja lehden lukijaa. Kaikkien osien läpi kulkeva nauha on rotaatiossa kulkeva paperi, joka kuvaa jatkuvuutta.

Juhlamitalia on lyöty 400 pronssista ja 30 hopeista sarjaa. Ensimmäinen hopeinen mitalisarja myönnettiin tasavallan presidentti Mauno Koivistolle.

Näyttelyt

Näyttelyjen sarja käynnistyi maaliskuussa. Sen aloitti Galleria Dianassa 1.3.-9.4.1989 ilmoitusnäyttely Velosipeedistä videoon — sata vuotta ilmoittelua Helsingin Sanomissa.

Sanomalehti-ilmoitukset ovat yhtä vanhoja kuin itse sanomalehdetkin. Jo 1770-luvulla ilmestyneissä Suomen ensimmäisissä sanomalehdissä oli kaupallisia ilmoituksia. Ilmoitukset peilaavat oman aikakautensa elämää ja kertovat asioista, jotka sillä hetkellä ovat yhteiskunnassa tärkeitä. Ilmoituksista kuvastuu arki ja juhla, puute ja kulutushysteria. Helsingin Sanomat tavoittaa päivittäin pitkälti yli miljoona lukijaa. Lehti julkaisee nykyisin n. 800.000 ilmoitusta vuosittain. Ilmoitusten määrä on kasvanut vuosisadan alun paristatuhannesta palstametristä kuuteenkymmeneentuhanteen vuosittaiseen palstametriin. Ilmoitusnäyttelyn tarkoituksena oli antaa kuva sanomalehti-ilmoittelun kehityksestä 100 vuoden aikana. Esillä oli mainoksia matkailusta muotiin ja viihde-elektroniikasta elokuvamainoksiin. Jo vuonna 1917 muistutettiin kansaa, että kansallishengen elähdyttämä kansa ostaa vain kotimaisia valmisteita. Sodan jälkeinen asuntopula on jälleen ajankohtainen. Ilmoittelusta voi siis nähdä, miten historia toistaa itseään. Näyttelyssä kävi 12.600 henkeä.

Helsingin Sanomat ja Lehtikuva Oy järjestivät yhteistyönä Sata vuotta uutiskuvaa -näyttelyn 5.5.-11.6.1989. Tämän näyttelyn avulla pyrittiin kertomaan, millainen todistusarvo uutisvalokuvalla on ajankohtaisista asioista kerrottaessa ja samalla valaisemaan lehtikuvaajan työtä. Vuosi 1989 oli myös valokuvan merkkivuosi. Valokuva täytti 150 vuotta.

Uutiskuvanäyttely Galleria Dianassa.

Helsingin Sanomissa julkaistiin ensimmäinen valokuva vuonna 1904. Neljä yksipalstaista henkilökuvaa kuuluivat osana ''Valtiopäämiehiämme''-sarjaan. Tekniikan kehityttyä saatiin lehteen myös tuoreita uutiskuvia. Näyttelyn kuvien joukosta löytyikin menneiden aikojen nostalgiaa, mutta myös dramatiikkaa. Sodat, onnettomuudet ja luonnonmullistukset ovat aina kiinnostaneet sekä valokuvaajia että lehtien lukijoita.

Näyttely jakaantui neljään osaan. Historiallisessa osassa esiteltiin uutiskuvia. Kolmessa paneelissa selvitettiin suurten uutistapahtumien kulkua valokuvaajan ja lehden näkökulmasta.

Valokuvaajien osastossa esiteltiin sekä Helsingin Sanomain että Lehtikuva Oy:n kuvaajien itsensä valitsemat parhaat kuvat. Esillä oli myös valokuvaajan kalustoa sadan vuoden ajalta. Tekniikkaosastolla esittäytyi myös Lehtikuva Oy.

Näyttelyä täydensi käsiohjelma, jossa lehtikuvaajat kertovat työstään. Näyttelyssä kävi 10.600 katsojaa.

Sata vuotta uutiskuvaa -näyttely toimi myös Tampereella Valokuvakeskus Nykyajan avajaisnäyttelynä loka-marraskuussa 1989.

Tulevaisuuden tekijät -näyttelyssä, joka avattiin yleisölle 16.11.1989 pohdittiin, mitä maailmassa tapahtuu. Miten minä selviydyn elämästä? Kuinka lapset ja lastenlapset selviytyvät siitä? Millaisia maailmankatsomuksen rakennusaineita lapsille ja nuorille tulisi välittää, jotta he selviytyisivät elämän heille antamista haasteista? Ihminen kysyy samoja asioita sukupolvesta toiseen. Tulevaisuuden tekijät -näyttely oli yksi vastaus esitettyihin kysymyksiin. Tulevaisuus-projekti oli käynnistynyt jo vuoden alussa. Mukaan oli valittu Kauniaisten Mäntymäen viidensien luokkien muodostama ryhmä ja Kontiolahden yläasteen sekä Jakokosken ala-asteen oppilaita. Ulkomaisena yhteyskouluna oli chesterfieldiläisen Deincourtin koulu Englannista. Lapset ideoivat ja suunnittelivat toiveidensa kaltaisen tulevaisuuden koulun, joka rakennettiin Galleria Dianaan. Galleriassa esiteltiin yksi näkemys siitä, miten lapset tulevaisuuden koulussa työskentelevät ja millaisia töitä he valmistavat.

Esimerkkinä tästä oli Helsingin Sanomain liitteenä ilmestynyt lehti. Näyttelyn aikana järjestettiin erilaisia esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia. Näyttelyssä kävi yli 4000 henkeä.

Kirjaohjelma

Fil. toht. h.c. Marja Niiniluodon kirjoittama teos Tapahtui Päivälehden aikaan julkistettiin 22.5.1989. Se liittyy kolmantena osana kirjasarjaan, jolla satavuotias Päivälehti — Helsingin Sanomat halusi kunnioittaa maamme sanomalehdistön historiaa. Kirja on sarja kulttuurihistoriallisia esseitä.

Lehtimaailman ohella kirja kertoo teatterista, naisen asemassa tapahtuneista muutoksista ja sortovuosien tapahtumista, joihin liittyivät myös kenraalikuvernööri Bobrikovin murha ja Päivälehden lakkauttaminen 1904.

Päätoimittaja, dosentti Keijo K. Kulhan teos Sanasotaa ja sovittelua julkistettiin 30.10.1989. Teos käsittelee Helsingin Sanomain poliittista linjaa 1920- ja 1930-luvuilla. Teoksen kirjoittajan tavoitteena on ollut Helsingin Sanomain poliittisen maailmankuvan hahmottaminen ajanjaksona, joka alkaa Suomen itsenäistymisestä ja päättyy talvisotaan. Teos syventää Suomen sanomalehdistön rikasta ja monimuotoista historiaa.

Sata vuotta kuumaa ja kylmää viestintää -niminen juhla-albumi, joka kertoo Helsingin Sanomain historiasta, jaettiin muistoksi entiselle ja nykyiselle henkilökunnalle. Teoksen toimittivat Matti Almila ja Petri Enarvi.

Osoitteet

Sanoma Osakeyhtiö
Keskushallinto
Olavinkatu 1 B, 5. krs
00100 Helsinki

Pl 1059
00101 Helsinki

Puh. 122 4661

Telex 122657 sanoy sf
Telekopio 122 4659

Sanoma Osakeyhtiö
Hallituksen puheenjohtajan toimisto
Martinkyläntie 11 A
01770 Vantaa

Pl 17
01771 Vantaa

Puh. 122 4661

Telex 125632 sanla sf
Telekopio 122 4606

Helsingin Sanomat — Ilta=Sanomat

Korkeavuorenkatu 32
00130 Helsinki

Pl 240
00101 Helsinki

Puh. 1221

Telex 126130 strav sf
Telekopio 122 2013

Hyvinkään Sanomalehti Oy
— Hyvinkään Kirjapaino Oy
Niinistönkatu 1
05800 Hyvinkää

Pl 106
05801 Hyvinkää

Puh. 914-86 000

Telex 15172 hypri sf
Telekopio 914-87 890

Oy Lippupalvelu
— Biljettjänst Ab
Mannerheimintie 5
00100 Helsinki

Puh. 122 4990
Telekopio 628 007

Lehtikuva Oy

Erottajankatu 9 B
00130 Helsinki

Pl 406
00101 Helsinki

Puh. 1221

Telex 124774 lkuva sf
Telekopio 612 1571

Sanomaprint
Höyläämötie 1
00380 Helsinki

Pl 107
00381 Helsinki

Puh. 1201

Telex 125848 sacom sf
Telekopio 120 5569

Erikoislehdet Oy
Kornetintie 8
00380 Helsinki

Pl 16
00381 Helsinki

Puh. 120 5911

Telex 121324
Telekopio 120 5959

Sanomapaino
Martinkyläntie 17
01770 Vantaa

Pl 1
01771 Vantaa

Puh. 1201
Telekopio 120 5380

Eurocable Oy
Olavinkatu 1 B, 5. krs
00100 Helsinki

Pl 21
00101 Helsinki

Puh. 122 4221

Telex 121165 euca sf
Telekopio 693 1326

Helsinki Televisio Oy
Opastinsilta 8 B
00520 Helsinki

Puh. 15 651
Telekopio 146 920

Janco Kabel-TV A/S
Ensjöveien 7
N-0608 Oslo 6
Norge

Puh. 990-47-2-682300
Telekopio
990-47-2-688 894

Startel Oy
Uudenmaankatu 16-20 B
00120 Helsinki

Pl 382
00121 Helsinki

Puh. 122 3311

Telex 125368 sinfo sf
Telekopio 601 875

Sanomalehtien Ilmoitustoimisto Oy
Kasarmikatu 44
00130 Helsinki

Puh. 175 966
Telekopio 652 412

SANOMAPAINO ✤ VANTAA 1990